

ГОРИ С ВИСОКА КОНСЕРВАЦИОННА СТОЙНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ДГС ТЪРГОВИЩЕ

РАЗРАБОТИЛ:

ЕКОКОНСУЛТ 97 ЕООД

2011-2012 год.

Настоящото проучване е извършено в периода от началото на 2011 г. до средата на 2012 г., във връзка с определяне на горите с висока консервационна стойност (ГВКС) за територията на Държавно горско стопанство (ДГС) Търговище и в изпълнение на принцип 9 от стандарта за сертификация управлението на гори по схемата на FSC. Инвентаризацията и проучванията са направени съгласно указанията на Националното ръководство за определяне на гори с висока консервационна стойност, изготвено от WWF - DCP.

В Националното ръководство е дадена дефиниция за ГВКС, включваща в себе си шест различни характеристики на гората или комбинации от тях, които определят нейната консервационна стойност. В общ план Ръководството дава и насоки за управление и стопанисване, които ще запазят или повишат тези консервационни стойности. При разработката на настоящия документ, екипът се е водил изцяло от определенията, праговете и оценките посочени в Националното ръководство. Съответните дефиниции са адаптирани конкретно за земите и горите от горския фонд, управлявани от ДГС - Търговище. Посочените указания за стопанисване и мониторинг са разписани конкретно и съобразно спецификата на горите и начина им на управление на проучваната територия. Разработени са всички консервационни стойности, установени на територията на горското стопанство. Инвентаризацията на ГВКС, свързани с наличието на редки, застрашени и изчезващи видове е продължителен процес излизащ извън рамките на един сезон. Препоръчва се базата данни за разпространението на тези ВКС да бъде постоянно актуализирана от персонала въз основа на периодични техни наблюдения.

ДГС - Търговище управлява територия от 15205 ха.

➤ **Местоположение:**

Територията на ДГС “Търговище се намира в Североизточна България, в североизточната част на област Търговище. Горите са разположени в радиус 20 км около гр. Търговище.

На север стопанството граничи с ДГС “Разград”, на североизток с ДГС “Шумен”, на изток - югоизток с ДЛС “Преслав”, на юг и югозапад с ДГС “Омуртаг” и на запад и северозапад с ДЛС “Черни лом”.

➤ **Физико-географска характеристика:**

- *Географско положение:* Обхваща част от района на източната природогеографска подобласт на Дунавската равнина и северната част на Предбалкана от Старопланинската област.

- *Релеф:* Релефът в района е хълмист, типичен за района на Източна стара планина.

Преобладават терени с **надморска височина** от 351 до 500м, които представляват 53,2% от дървопроизводителната площ на стопанството. Терените с надморска височина от 0 до 350м представляват 30,8% от дървопроизводителната площ на стопанството, а тези от 501 до 700м – 16,0%. Най-високата точка е вр. “Големия вис” – 689,5 м н.в., а най – ниската в землището на с. Острец – 50м н.в.

Около две-трети (66,5%) от терените са с умерени **наклони** (до 20°) и сравнително лесно достъпни при провеждане на мероприятията по експлоатация и възпроизводство на гората. Стръмните терени заемат 32,3%, а много стръмните (над 30°) – 1,2% и се срещат предимно в пролома на река Врана при Търговишки проход.

Различният релеф и силно развитата хидраграфска мрежа обуславят различни изложения, като най-разпространение са северно – 24,8% и южно – 18,4%.

➤ **Климат:**

Територията на стопанството се намира изцяло в източния край на средния климатичен район (на Дунавската хълмиста равнина) на Умерено-континенталната климатична подобласт от Европейско-континенталната климатична област.

➤ **Налични горски ресурси и биологично разнообразие:**

Районът на ДГС-Търговище попада изцяло в долната лесорастителна зона, която обхваща равнинно-хълмистите и хълмисто-предпланински земи. Разпространението на естествената растителност следва хода на вертикалното зониране.

Върху припечни, стръмни и наклонени склонове с надморска височина между 200 и 400м в хълмистите равнини са характерни дъбовите съобщества от благунови и благуново-церови гори. Смесените гори от зимен дъб и благун, в които като примес на места участват цер, габър и други, са формирани на границата между чистите зимендъбови формации и чистите благунови формации.

Церовите гори са най-разпространената формация на припечни, равни или наклонени терени с дълбоки, богати и сухи почви по плата и хълмисти равнини на височина до 400м надморска височина.

Липовите гори заемат главно сенчестите и равни до стръмни терени с надморска височина до 400м на дълбоки и богати почви.

Горите от обикновен габър се срещат на сенчести и влажни месторастения, предимно в по-високите (над 400м надморска височина) части от горния горско растителен пояс. Смесените гори от липа и клен заемат по-сенчестите, свежи склонове и суходолията (северните склонове на Лиляшкото плато). В състава им често участват още цер, мъждрян, келяв габър.

Горите от келяв габър и от мъждрян, примесен с келяв габър, са разположени предимно по топлите и стръмни южни склонове с надморска височина до 400м.

В суходолията, бреговите земи и подножията на склоновете със сенчеста компонента в изложението, успешно се развива бялата акация. В запазените от ветрове котловини и подножията на склоновете, добър растеж показват създадените орехови култури. На свежите и богати месторастения успешно се развиват културите от червен дъб и липа – чисти и смесени с различно участие. На карбонатните и сухи и ерозирани месторастения черният бор показва добра жизненост.

От храстите и полухрастите най-разпространени в района са глога, дряна, леската, шипката, капината, смрадликата и други.

От билките най-често се срещат белият равнец, жълтият кантарион, ригана и други.

Тревната покривка е сравнително бедна, като се представя предимно от житни, детелина, млечка, лепка и други.

Основната част от горите на територията на ДГС - Търговище са включени в различните категории ВКС. В някои случаи един и същи подотдел попада в повече от една консервационна стойност. Това прави гората в този подотдел особено значима за поддържане и повишаване на всички идентифицирани консервационни стойности. В такива случаи се прилагат препоръките и ограниченията за стопанисване и мониторинг, които имат най-строг режим по отношение на прилагането на горскостопанските дейности.

По време на процеса на идентификация на ГВКС за територията на ДГС - Търговище, екипът работи в тясно сътрудничество с ръководството на горскостопанската единица. Ръководният състав е преминал теоретично обучение за основните принципи по прилагането на методиката на Националното ръководство по определяне, управление и мониторинг на гори с висока консервационна стойност.

През периода на проучванията са проведени консултации с представители на местните власти и сдружения за определяне на значимите за местните общности горски територии и съгласуване на режимите за стопанисване. По време на срещите те са информирани за проучването и за основните принципи на горите с висока консервационна стойност и е потърсено тяхното мнение относно възможностите за прилагане.

Препоръчително е при промени в новия лесоустройствен проект на ДГС Търговище да се интегрират резултатите от изследването и препоръчаните горскостопански мероприятия в него. Това ще допринесе за по-добро и екологосъобразно стопанисване на горските екосистеми

в

района.

ВКС 1. ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ, В КОИТО СА СЪСРЕДОТОЧЕНИ ГЛОБАЛНО, РЕГИОНАЛНО ИЛИ НАЦИОНАЛНО ЗНАЧИМИ СТОЙНОСТИ ЗА БИОРАЗНООБРАЗИЕТО (НАПР. ЕНДЕМИЗЪМ, ЗАСТРАШЕНИ ВИДОВЕ, РЕФУГИИ)

При определянето на тази ВКС се прави оценка на управлението на ДЛ – Търговище, свързано с опазването на биологичното разнообразие и защитените територии и зони. Извършва се инвентаризация на важните за района видове с природозащитна стойност, както и въздействието на лесовъдските дейности върху тях и техните местообитания.

На национално ниво в ръководството за страната са определени следните компоненти:

- Защитени територии и защитени зони
- Застрашени, изчезващи и ендемични видове
- Критични концентрации на видове

ВКС 1.1 ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ

В България за ГВКС се смятат всички защитени територии, както следва:

1. Земи и гори от горския фонд (ЗГГФ) в резервати, поддържани резервати, национални паркове, защитени местности, природни забележителности, обявени по ЗЗТ;
2. ЗГГФ в природни паркове попадащи в зони предназначени за опазване на биологичното разнообразие определени с плановете за управление или паркоустройствените проекти по реда на Закона за горите (ЗГ);
3. ЗГГФ в природни паркове които нямат устройствени документи;
4. ЗГГФ попадащи в защитени зони обявени по реда на Закона за биологичното разнообразие (ЗБР).

На територията на ДГС Търговище има обявени седем защитени територии (ЗТ), които отговарят на т.1 от ВКС 1.1. По смисъла на Закона за защитените територии, категориите ЗТ това са 3 природни забележителности (ПЗ) и 4 защитени местности (ЗМ). Подробни данни за защитените територии са посочени в Таблица 1.

Таблица 1.

Код от Регистъра на ЗТ	ПРИРОДНИ ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНОСТИ
------------------------	---------------------------

316	БОАЗА Водопада разположен в м. Боаза, землището на с.Пролаз , община Търговище , област Търговище. Обявена със Заповед № 97/13.3.1978 , с площ 0.10 ха.
317	КОНЯ е скално образувание – голина, наподобяващо изображение с форма на кон; разположено в м. Парка, землището на гр.Търговище. Обявена със Заповед № 97/13.3.1978 , с площ 0.30 ха е и в ДГФ на територията на ДГС Търговище.
328	ДЕРВЕНТСКАТА ПЕЩЕРА Разположена в землището на 1.3 км СИ от с.Пролаз, община Търговище , област Търговище. Обявена със Заповед № 534/25.9.1978 , с площ 1.00 ха. Дължина 2 442м., най-голямата пещерна зала в България с дължина 360м., височина 51м. , площ 21 декара, обем ~650 хил.куб.м.
ЗАЩИТЕНИ МЕСТНОСТИ	
363	Защитена местност “Игликина поляна”. Разположена в землището на гр. Търговище. Обявена със Заповед №РД - 955/25.07.2003 г. МОСВ, с обща площ 9.2 ха. с цел опазване естествено находище на растителния вид лечебна иглика (<i>Primula veris</i> L.), лечебно растение под ограничителен режим на ползване. Прекатегоризирана от природна забележителност “Игликина поляна”, обявена със заповед № 448 от 25.IV.1984 г. на председателя на Комитета за опазване на природната среда, в защитена местност със същото наименование.
365	Защитена местност “Урумово лале”. Разположена в землището на с. Пайдушко, община Търговище. Обявена със Заповед №РД - 957/25.07.2003 г. МОСВ, с обща площ 12 ха. с цел опазване естествено находище на растителния вид урумово лале (<i>Tulipa urumoffii</i> Hayek), български ендемит, застрашен от изчезване вид, представен в трите му форми - жълта, червена и пъстра, включен в Червената книга на България. Прекатегоризирана от природна забележителност “Свиржи баир”, обявена със заповед № 853 от 10.VIII.1983 г. на председателя на Комитета за опазване на природната среда, в защитена местност с наименование “Урумово лале”. Вкл. са още 8,6 ха през 2006г.-само протокол, но няма заповед
367	Защитена местност “Петка балкан”. Разположена в землището на с. Братово, община Търговище. Обявена със Заповед №РД - 959/25.07.2003 г. МОСВ , с обща площ 5.4 ха. с цел опазване вековна смесена гора от видовете цер, благуи, зимен дъб на възраст около 150 г. с неравномерен строеж. Прекатегоризирана от природна забележителност “Петка балкан”, обявена със заповед № 215 от 5.IV.1979 г. на председателя на Комитета за опазване на природната среда, в защитена местност със същото наименование.
444	Защитена местност „Божур поляна” Обявена със Заповед №РД - 315/30.05.2006 г. МОСВ, с обща площ 18 ха обявена с цел опазване находище на червен божур (<i>Paeonia peregrina</i>), лечебна иглика (<i>Primula veris</i> L.), както и на защитени растителни и животински видове.

Защитена територия	Площ /ха/	Отдел/подотдел	Землище	Заповед за обявяване/ограничения	Заповед за прекатегоризация	Цел на обявяване
ЗМ «Игликина поляна»	9,2	43”з”	гр. Търговище	Обявена със Заповед №448/25.04.1984г. на КОПС Забраняват се: 1.извеждането на сечи, освен санитарни и отгледни; 2.паша на домашен добитък; 3.извършването на минно-геоложки и други дейности, с които се нарушава естествения облик на района; 4.събиране на билки и бране на цветя; 5.ловуването.	Прекатегоризирана, съгласно Заповед № РД- 955/25.07.2003г. на МОСВ	Запазване находището на игликата
ЗМ ”Урумово лале”	20,6	82”б”, „в” 83”б”	с. Пайдушко м. ”Свиржи баир”	Обявена като ПЗ със Заповед №853/10.08.1983г. на КОПС Забраняват се: 1.пашата на домашен добитък; 2.събиране на лечебни растения; 3.ловуването; 4.извеждане на сечи, освен санитарни и отгледни, строителството, прокарването на пътища, разораването и др. дейности, които биха нарушили естествения облик на района.	Прекатегоризирана, съгласно Заповед № РД- 957/25.07.2003г. на МОСВ Протокол от 13.12.2006г. на комисия,назначена със Заповед на Директора на РИОСВ-гр.Шумен №599/06.12.2006г., относно увеличаване площта на ЗМ”Урумово лале” (вкл.отд.82”в”- 8,6ха)	Запазване на находището на урумово лале
ЗМ «Петка балкан»	5,4	94”с”	с. Братово м. Баба	Обявена със Заповед №215/05.04.1979г. на КОПС	Прекатегоризирана, съгласно Заповед	Запазване на

			Конду	Забраняват се: 1.всякакви действия, които биха довели до повреждане на вековните дървета; 2.късането или изкореняването на растенията; 3.разрушаването на гнездата на птиците и вземането на яйцата или малките им; 4.всякакво строителство или разширяване на съществуващите сгради, както и изкопни работи 5.влизането, преминаването и паркирането на моторни превозни средства; 6.извеждането на сечи, освен санитарна.	№ РД-959/25.07.2003г. на МОСВ	вековните дървета в корията
ЗМ «Божур поляна»	18,1	34 "б", „в", „з", „2", „3"	с. Стража и с. Вардун	Обявена със Заповед №РД-315/30.05.2006г. на МОСВ Забраняват се: 1.строителство; 2.поставяне на съоръжения, включително и на ветроенергийни станции и съоръжения за прозводство на електроенергия, с изключение на преместваеми обекти, които не са трайно свързани с терена, като: беседки, пейки, указателни и информационни табели, съдове за събиране на отпадъци и други за нуждите на екотуризма, обслужването на посетители и управлението на защитената територия; 3.ловуване; 4.паша на домашни животни; 5.палене на огън, извън обозначените за целта места; 6.бивакуване; 7.движението и паркирането на моторни превозни средства, извън обозначените за целта места; 8.дейности, които могат да доведат до увреждането и унищожаването на екземпляри от растителните видове, предмет на защита, както и техните местообитания.		Опазване находище на червен божур
ПЗ «Дервентска пещера»	1,0	50"7"	с. Пролаз	Обявена със Заповед №534/25.09.1978г. на КОПС Забраняват се: 1.Кастренето и и повреждането на дърветата; 2.Късането или изкореняването на растенията; 3.пашата на домашни животни; 4.преследването на диви животни и вземане на техните малки или яйцата им, както и разрушаване на гнездата и леговищата; 5.разкриването на кариери, провеждането на минно-геоложки и други дейности, с които се поврежда или изменя, както естествения облик на		Запазване като рядка природна забележителност

				местността, така и на водният режим. 6.Извеждането на сечи; 7.Всякакво строителство, освен в случаите, когато такова е предвидено в устройствения проект на защитената територия.		
ПЗ «Коня»	0,3	84°4”	гр. Търговище м. Парка	Обявена със Заповед №97/13.03.1978г. на КОПС Забраняват се: 1.да се секат, кастрят и повреждат дърветата и да се късат или изкореняват растенията; 2.пашата на домашни животни; 3.преследването на дивни животни и вземане на техните малки или яйцата им, както и разрушаване на гнездата и леговищата; 4.разкриването на кариери, провеждането на минно-геоложки и други дейности, с които се поврежда или изменя, както естествения облик на местността, така и на водният режим. 5.Воденето на сечи, освен санитарна; 6.Извършването на каквото и да е строителство, освен в случаите, когато такова е предвидено в устройствения проект на защитената територия.		Запазване като рядка природна забележителност-Скално образувание

Таблица 2. Списък на вековни дървета на територията на ДГС обявени със заповед на КОПС

Вековни дървета	Заповед за обявяване	Землище/Местност	Години	Височина (м)	Обиколка (м)
Летен дъб	№376/19.04.1985г.	с. Александрово, м. Бакаджик	350	18	4,30

Съгласно последните действия по изграждането на Национална екологична мрежа на територията на страната, към ВКС1.1. т.4 има идентифицирани три защитени зони по смисъла на Закона за биологичното разнообразие, свързани с територията на стопанството. Защитените зони са както следва:

По Директивата за птиците	По Директивата за местообитанията
BG0002093 Овчарово	BG0000421 Преславска планина
	BG0000589 Марина дупка

Защитена зона BG0002093 Овчарово е одобрена с решение на Министерски съвет: № 122 от 02.03.2007г.и е с обща площ 1478.03 ха.

Целите на опазване на защитената зона са:

1. Запазване площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.
2. Опазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.

3. Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Защитената зона е приета със Заповед № РД-844 от 17.11.2008 г. на Министъра на околната среда и водите.

За територията на зоната има определени 4 вида птици, предмет на опазване на зоната: (*Crex crex*), (*Coracias garrulus*), (*Anthus campestris*), (*Lanius collurio*).

Стандартният формуляр за зоната със списък видовете е на страницата: http://natura2000bg.org/natura/UserFiles/File/SDF/SDF_BG0002093.pdf

Защитена зона BG0000421 Преславска планина

Защитена зона Преславска планина е приета с Решение № 122 от 02 март 2007 г. на Министерски съвет за приемане на списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и местообитанията на птиците с обща площ 14060.01 ха.

Целите на опазване на защитената зона са:

1. Запазване площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Опазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.

3. Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

За зоната са определени 6 типа горски природни местообитания.

Списък на типовете природни местообитания и видовете растения и животни са предствани в Стандартния формуляр за зоната внесен в ЕК и публикуван на интернет страницата http://natura2000bg.org/natura/UserFiles/File/SDF/SDF_BG0000421.pdf

Защитена зона BG0000589 Марина дупка

Защитена зона Преславска планина е приета с Решение № 122 от 02 март 2007 г. на Министерски съвет за приемане на списък на защитените зони за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и местообитанията на птиците с обща площ 1,0 ха.

Целите на опазване на защитената зона са:

1. Запазване площта на природните местообитания и местообитанията на видовете и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

2. Опазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата.

3. Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитания на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

За зоната е определени 1 тип пещерно природно местообитание.

Списък на типовете природни местообитания и видовете растения и животни са предствани в Стандартния формуляр за зоната внесен в ЕК и публикуван на интернет страницата http://natura2000bg.org/natura/UserFiles/File/SDF/SDF_BG0000589.pdf

Списък на подотделите, попадащи в консервационна стойност 1.1 са дадени като Приложение към доклада.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

1. Толериране на местните растителни видове;
 - Трансформация на по-рано създадени култури
 - Отгледни сечи – избор на дървета на бъдещето
 - Възобновителни сечи – съобразени с естествената динамика на видовете.
2. Забрана за залесяване с чужди видове и/или произходи, както и залесяване на естествените открити пространства в местообитанието с изключение на мероприятия за защита от порои и ерозия;
 - Използване на местни видове и произходи
 - Използване на групови схеми
 - Използване на пионерни видове
3. При възникване на едроплощни природни нарушения е препоръчително част от засегнатата площ да не се залесява, а да се остави на естествената сукцесия;
 - Анализ на потенциалните рискове от ерозия и на възможностите за естествено възобновяване
 - Период на изчакване – 7 години,
 - Формиране на „предгора“
4. Ограничаване прилагането на лесовъдски системи за нискостъблено и за едновъзрастно стопанисване на горите;
 - Забрана за голи сечи,
 - Прилагане на дългосрочни възобновителни сечи – постепенно-котловинна, неравномерно-постепенна, групово-постепенна,
5. Съхраняване на характерните за местообитанието дървесни видове и произходи при провеждане на лесовъдските дейности;
6. Трансформация на горскостопанските дейности от едроплощни към дребноплощни
7. Поддържане на мъртва дървесина 10% от запаса;
8. Запазване на дървета с хралупи, единични и групи от стари дървета;
9. Прилагане на природосъобразни технологии при провеждане на горскостопанските дейности;
 - Щадящи технологии/машини за извоз,
 - Опазване на горската инфраструктура по време на извоза,

- *Използване на биоразградими масла*

10. Запазване целостта на ландшафта при планиране на горски пътища и на съпровождащата горскостопанската дейност инфраструктура;

- *Определяне на оптималната гъстота на инфраструктурата*

- *Опазване на буферни зони*

11. Поддържане на зони около постоянните водни течения с ширина не по-малка от 15 метра, в които не се провеждат сечи или се провеждат с интензивност не по-голяма от 5 % от запаса на насажденията.

12. Да се предприемат мерки за контрол и ограничаване на инвазивните видове.

13. Да се проверява периодично за създаването на нови защитени територии или зони, или за предложения за създаването им, които потенциално могат да бъдат повлияни от горскостопанските дейности.

14. Да се вземе предвид оценката на благоприятното природозащитно състояние за горските екосистеми на територията на ДГС Търговище, включени в границите на защитените зони. Прилаганите горскостопански дейности да бъдат изцяло съобразени с поддържането и подобряването на благоприятното природозащитно състояние на горските видове и местообитания.

15. При защитените зони, в които преобладават горските екосистеми е препоръчително да се оставят около 15-20% от горите в тях като “гори във фаза на старост”. Прилагането на тази препоръка би повишило стойността на защитената територия и ВКС 1.1.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

1. До приемането на планове за управление на представените защитени територии и защитени зони, ръководството на ДГС Търговище съгласувано с РИОСВ определят режима на мониторинг със стандартни процедури и индикатори, с цел предотвратяване на отрицателните въздействия от дейностите върху ВКС на защитените територии и зони. За пример могат да се вземат въздействия на дейностите върху горските екосистеми, нарушаване на миграционни пътища на дивите животни, повишаване на риска от пожари, влошаване на благоприятното природозащитно състояние и др.

2. Да се ползват за образец или директо да се прилагат мониторинговите схеми и формуляри на Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие за отразяване на основните индикатори касаещи ВКС 1.1.

ВКС 1.2 ЗАСТРАШЕНИ, ИЗЧЕЗВАЩИ И ЕНДЕМИЧНИ ВИДОВЕ

ВКС притежават териториите от горскостопанските единици, в които се среща всеки вид от Приложение 1 към ръководството. Това са видове с толкова голяма конзервационна значимост, че е достатъчно наличието на един такъв вид, постоянно

обитаващ горскостопанската единица, за да представлява тя ГВКС. Всяка ЗГГФ, включваща местообитания на видовете, включени в *Приложение 1* към ръководството е ГВКС.

**Растителни видове включени в *Приложение 1* към Националното ръководство,
установени на територията на ДГС Търговище**

1. Черноморска ведрица (*Fritillaria pontica* Wahlenb.)

Многогодишно тревисто луковично растение с дълбоко триръбести стъбла, високо 20-50 cm, геофит. Листата са ланцетни, разположени от средата нагоре по стъблото, срещуположни или по три в прешлени. Цветовете са единични, с прост околоцветник от широкозвънчевидно венче с бледо виненочервен ръб и широка зелена ивица и три прицветни листа в прешлен., наведени на долу, дълги 2,5-3,5 cm и широки 1-1,5 cm. Цъфти в периода март – април, а плодоноси от юни до юли. Размножава се семенно и вегетативно. Среща се в широколистни и смесени планински и низинни гори и храсталаци в Източна и Южна България.

Видът е защитен и е включен в ЗБР, в Червена книга на Н.Р. България (Велчев и др. 1984) с категория „рядък“. Български субендемичен.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на други потенциални находища на вида, като това е препоръчително да се извършва през пролетта. Дейностите могат да се извършват и от служители на ДГС Търговище.

Мероприятията по маркиране на лесосечния фонд в установените находища на черноморската ведрица да се провеждат през месеците март и април - по време на цъфтежа ѝ. При установяването наличие на вида, дърветата в съседство се запазват и не подлежат на сеч. При дейностите да се внимава да не се повредят индивидите на ведрицата. Склопеността да не пада под 0,6.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида да се извършва ежегодно – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносеци индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

Да се извършва предварително планиране и оценка на лесовъдските мероприятия, преди началото на дейностите в близост до находищата на вида, с цел да не се нарушат условията на средата.

2. Храсталачна глушина (*Vicia dumetorum* L.)

Многогодишно тревисто растение, хемикриптофит. Стъблото е 80-150 cm високо, катерливо, от основата разклонено, четириръбо, с тесни надлъжни крила, голо. Листата са чифтоперести, на върха с разклонено мустаче. Прилистниците в двойките нееднакви помежду си. Чашката, звънчеста, гола. Цветовете са от 2 до 14, събрани в рехави гроздовидни съцветия. Венчелистчетата са сини до виолетови. Флагчето удължено обратно яйцевидно, на върха врязано, в цвят подвито нагоре, по дълго или равно на крилцата и ладийката, синьо или виолетово, голо. Крилцата, сини или виолетови, по дълги или равни на ладийката, голи. Ладийката, обратно яйцевидно ромбична, синя или виолетова, на върха по-тъмно оцветена, гола. Бобът продълговат, на върха източено подвит, сплеснат, кафяв, гол с 6-10 семена. Семената лещовидно кълбести, виолетово тъмнокафяви, гладки. Цъфти в периода май – юни, а плодоноси от юли до август. Размножава се семенно. Среща се в гори и храсталаци в планините и предпланините, главно на варовик.

Включен е ЗБР и в Червена книга на Н.Р. България (Велчев и др. 1984) с категория “рядък”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находища на вида в границите на ДГС Търговище . При установяването наличие на вида, дърветата в съседство се запазват и не подлежат на сеч, с оглед да не се променят условията на микросредата.

Мероприятията по маркиране на лесосечния фонд в потенциалните находища на храсталачната глушина да се провеждат през месеците май и юни - по време на цъфтежа ѝ. При установяването наличие на вида, дърветата в съседство се запазват и не подлежат на сеч. При дейностите да се внимава да не се повредят индивидите на ведрицата. Склопеността да не пада под 0,5.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (минимум на 5 години) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

Да се извършва предварително планиране и оценка на лесовъдските мероприятия, преди началото на дейностите в близост до находищата на вида, с цел да не се нарушат условията на средата.

3. Грахова глушина (*Vicia pisiformis* L.)

Многогодишно тревисто растение, хемикриптофит. Стъблото е увивно, голо, с плитки надлъжни ребра. Листата са чифтоперести, на върха с дълго разклонено мустаче. Цветовете са от 8 до 15 (30), събрани в гроздовидни съцветия, в пазвите на листата. Венчелистчетата са жълти, като по флагчето има виолетови жилки. Цъфти и плодоноси в периода юни – юли. Размножава се семенно. Среща се в гори и храсталаци в планините и предпланините.

Включен в Червена книга на Н.Р. България (Велчев и др. 1984) с категория “рядък”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находища на вида в границите на ДГС Търговище.

При установяването наличие на вида мероприятията по маркиране на лесосечния фонд в находищата да се провеждат през месеците юни и юли. Дърветата в съседство се запазват и не подлежат на сеч за да не се променят условията на средата. При дейностите да се внимава да не се повредят индивидите на глушината. Склопеността да не пада под 0,5.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (минимум на 5 години) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

Да се извършва предварително планиране и оценка на лесовъдските мероприятия, преди началото на дейностите в близост до находищата на вида, с цел да не се нарушат условията на средата.

Други растителни видове с локална природозащитна стойност

4. Елвезиево кокиче (*Galanthus elwesii* Hooker f.)

Многогодишно луковично растение, геофит. Стъблото достига 20 cm. На върха си носи един увиснал надолу цвят, в основата на който е развит ципест зеленикав лист прикрепен с влагалище. Околоцветните листчета са шест: три външни бели (от 15 до 25 mm) разперени, лъжичковидни, вътрешните са три почти два пъти по-малки, докосващи се едно в друго със зелено петно на връхната и приосновната част. Цъфти в периода януари-април, плодоноси май-юни. Расте из храсталаци, гори и скални поляни в низинния, буковия и дъбовия пояси.

Видът фигурира в Червена книга на Р. България (Пеев и др.) с категория „застрашен” и в ЗБР.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на находищата на вида в границите на горското стопанство. При провеждане на лесовъдските мероприятия да не се нанасят механични

повреди на индивидите. При установяването наличие на вида, дърветата в съседство се запазват и не подлежат на сеч. Склопеността да не пада под 0,6.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди, определяне на възрастовата структура на ценопопулацията (брой цъфтящи или плодоносещи индивиди), здравословно състояние (наличие на повреди или вредители).

5. Давидов мразовец (*Colchicum davidovii* Stef.)

Многогодишно луковично тревисто растение, геофит. Луковицата е яйцевидноелиптична, дълга около 2 cm и широка 1,5 cm, с червеникаво-кафеникава ципеста обвивка. Листата са 2–3, линейноланцетни до ланцетни, дълги 10–20 cm и широки 0,8–1,6 cm. Цветовете са 1–2(3), светлорозови; околоцветните листчета ланцетни, 2,5 cm дълги и 0,4–0,6 cm широки, външните снабдени в основата си с 2 ушички, дълги около 3 mm. Плодът е яйцевидна кутийка, с късо носче. Цъфти в периода февруари – април, а прплодоноси през април и май. Расте по сухи и каменисти места, върху варовиков субстрат, сред редки дъбови гори и храсталаци в Североизточна България (Шумен, Търговище), Стара планина (Иzt. – Сливен), до 1000 m н. в.

Видът е включен в Червена книга на Н.Р. България (Велчев и др. 1984) с категория „застрашен“, в Червена книга на Р. България (Пеев и др.) с категория „критично застрашен“ и в ЗБР. Български ендемит.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС Търговище. При установяването наличие на вида да се преустановят лесовъдските дейности както в съответната, така и в съседните горскостопански единици.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

6. Горска съсънка (*Anemone sylvestris* L.)

Многогодишно тревисто растение с добре развито цилиндрично коренище, гъсто покрито с останки от листа. Цветното стъбло е око 30 cm високо. Приосновните листа са няколко или многобройни, на дълги дръжки, гъсто бяло влакнести. Стъбловите листа са 3, събрани в прешлен, от което излизат няколко листа. Цветовете са еднични. Околоцветникът е съставен от 5-10 бели, отвън влакнести венчелистчета. Плодът е сух сборен, съставен от многобройни орехчета. Цъфтежът е през април-май, плодоносенето през юли-септември. Среща се по сухи тревисти каменливи места в храсталаци и в крайнините на горите, обикновено на варовик.

Видът е включен в Червена книга на Н.Р. България (Велчев и др. 1984) с категория „застрашен“.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС Търговище. При установяването наличие на вида, дърветата в съседство се запазват и не подлежат на сеч.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

7. Гола копривка (*Celtis glabrata* Stev.)

Храст или дърво високо до 8 m, фанерофит. Кората е гладка, сива. Листата са кожести, дълги 4–10 cm и широки 2–5 cm, ланцетни или неправилно ромбични с клиновидна основа, ръбът на петурата е напилен, долната повърхност е влакнеста, горната е грапава и гола. Цветовете са еднopolови и двуполови, еднodomни. Двуполовите и женските цветове са единични, а мъжките са събрани в дихазии. Околоцветникът е 5-делен, тичинките са 5, плодникът е продълговат. Плодът е с гладък или слабо набръчкан ендокарп и кафяво-червен екзокарп. Цъфти през пролетта (март-април), а плодовете узряват през есента (септември-октомври). Расте по сухи, скалисти и каменливи места, в гори и храсталаци от цер и келяв габър. Среща се поединично или на групи от 2–3 индивида в Североизточна България, Дунавска равнина, Стара планина (Изт.), Родопи (Изт.), Тракийска низина, Тунджанска хълмиста равнина, Странджа, до 450 m н. в.

Видът е включен в Червена книга на Н.Р. България (Велчев и др. 1984) с категория „рядък” и в Червена книга на Р. България (Пеев и др.) с категория „застрашен”. Терциерен реликт.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДГС. Преустановяване на лесовъдските дейности в съответната горскостопанска единица (подотдел).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

Други видове с природозащитен статус

Урумово лале (*Tulipa urumoffii* Hayek)

Многогодишно тревисто луковично растение, геофит. Луковицата е овално конична, обвита с канеленокафяви люспи, от вътрешната страна влакнести. Стъблото е голо, високо 15–45 cm. Листата са 3, рядко 5, синкавозелени, по ръба вълновидни, с къси хрущялни зъбчета, долните са продълговато-, горните линейноланцетни, по-къси от цветоносния стрък. Околоцветникът е звънесто коничен; околоцветните листчета са почти еднакви, обратнотъпчовидни, жълти, рядко червени, без петно. Тичинковите дръжки и прашниците са жълти. Плодът е яйцевидна кутийка. Цъфти април-май, плодоноси юни-юли. Размножава се със семена и вегетативно. Обитава сухи каменисти места на варовита скална основа. Среща се в тревисти съобщества и разредени храсталаци с ограничен брой находища в Североизточна България, Стара планина (Иzt.), Софийски район, Знеполски район, Тунджанска хълмиста равнина, от 100 до 1000 m н. в.

Видът е включен в Червена книга на Н.Р. България (Влечев и др. 1984) с категория „застрашен“, в Червена книга на Р. България (Пеев и др.) с категория „уязвим“, в ЗБР и в IUCN(V). Български ендемит.

Български сърпец (*Serratula bulgarica* Acht. et Stoj.)

Многогодишно тревисто растение с добре развит, разклонен корен. Стъблото е високо 40–100 cm, изправено, влакнесто. Приосновните листа са яйцевидноланцетни, назъбени; стъблените листа са ланцетни, неравноназъбени до целокрайни. Кошничката е единична, с розови до пурпурновиолетови цветове. Външните обвивни листчета имат овални, неравни, ципести придатъци, вътрешните са с целокраен ципест ръб. Плодосемките са с хвърчилка от назъбени власинки. Цъфти от май до юли и плодоноси от юни до август. Насекомоопрашващо се растение. Размножава се със семена. Среща се в състава на тревни съобщества в Североизточна България и Дунавска до 500 m н. в.

Видът е включен в Червена книга на Н.Р. България (Влечев и др. 1984) с категория „рядък“, в Червена книга на Р. България (Пеев и др.) с категория „критично застрашен“, в ЗБР и в IUCN(R). Балкански субендемит.

Животински видове включени в Приложение 1 към Националното ръководство, установени на територията на ДГС „Търговище“

1. Видра (*Lutra lutra*)

Обитава предимно реки, богати на риба, с незамръзващи бистри и незастояли води, с обрасли с растителност брегове. Също езера, блата, изкуствени водоеми. Леговището обикновено се намира в стръмен бряг и има вход под водата. Застрашен вид, включен в „Червена книга на България, том 2.

На територията на ДГС “Търговище” е рядък вид около някои реки, язовири и микроязовири.

Видра (*Lutra lutra*)

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазване на крайречната дървесна растителност по реките в ДГС , вкл. недопускане на мероприятия по така нареченото “почистване“ и коригиране на речните корита, както и изгребването на инертни материали от реките. На места където е необходимо, да предприемат мерки за възстановяване на крайречната растителност. Опазване на рибните ресурси. При наличие на известни обитаеми леговища да се осигури спокойствие в съответния речен участък, като на не по-малко от 300 м от леговището не се извеждат никакви мероприятия. Борба с браконьерството, особено на територията на рибовъдни стопанства и язовири под аренда.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се установят броя на наличните размножаващи се семейни групи от вида и да се мониторира числеността им. Могат да се ползват и следите, видровите пътечки и екскременти, като указание за присъствие на вида.

2. Черен щъркел (*Ciconia nigra* L.)

Обитава обширни широколистни, смесени и иглолистни гори или скални комплекси, предимно в ниските части на планините и в равнините. Гнезди на дървета с височина 6-30 м,

но по-често в скални ниши, козирки, и цепнатини. Храни се с дребна риба, земноводни, змии и др, главно покрай чисти и богати на риба реки, както и около рибарници, язовири и др.

Застрашен вид, включен в „Червена книга на България, том 2,

На територията на ДГС”Търговище” видът е установен през гнездовия период в следните отдели: **22, 62, 135, 148, 270, 277.**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазване чистотата на реките и рибните ресурси. Осигуряване на зони на спокойствие около гнездата и местата за хранене. В отделите, където са установени птици през гнездовия период, да не се извеждат сечи с интензивност над 10% от насаждението, като се отставят старите/над 100 г./ клонести дървета. За идентифицирани гнезда да не се провеждат сечи в радиус от 500 м около гнездото през гнездовия период от 1.02 - 31.08. Извън този период зоната около гнездото в която не се водят сечи е с радиус 250 м. Да не се допуска никаква сеч на естествена крайречна дървесна растителност.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Необходимо е да се записват всички наблюдения на вида през гнездовия период и да се следи за евентуални концентрации на вида в района по време на миграционния период.

3.Малък креслив орел (*Aquila pomarina*)

Малочислен гнездещ вид у нас, най-разпространен из равнинните и нископланински широколистни гори в Източна България. Включен в Червената книга на България и в

Приложение 1 на Директивата за птиците. Гнезди винаги на дървета ,обикновено в непристъпни долове. Гнездото му е с диаметър над 1 м.Храни се в прилежащите открити местообитания- ниви,пасища и степи. Ловува най-вече на различни дребни гризачи и насекомоядни.Прелетен, долита във втората половина на март и отлита през октомври. Над страната преминава интензивна транзитна миграция,особено по Черноморското крайбрежие.

На територията на ДГС „Търговище” е регистриран през гнездовия период в следните отдели: **12, 20, 44, 62, 163.**

Малки кресливи орли (Aquila pomarina) в гнездо с малко.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В отделите, където са установени птици през гнездовия период, да не се извеждат сечи с интензивност над 10% от насаждението. За отделите, в които са идентифицирани гнезда да не се провеждат никакви сечи в радиус от 700 м около гнездото през гнездовия период на вида - от 1.03. до 31.07. Извън този период зоната около гнездото в която не се водят сечи е в радиус от 350 м. около гнездото. При окончателни фази на възобновителни сечи да се оставят единични или групи дървета от предходното насаждения.

Да се опази в естествен вид крайречната растителност по реките в ДГС. Да не се разорават малкото налични ливади и пасища в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Картиране на гнездящите в ДГС двойки /в периода 10.05 - 31.07/ и ежегоден мониторинг на съответните отдели за присъствието на вида.

4. Орел змияр (*Circaetus gallicus*)

Рядък вид, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС и в Червената книга на България. Гнезди на стари дървета в малко посещавани горски участъци. Прелетен. Храни се с влечуги, дребни бозайници и птици.

На територията на ДГС "Търговище" птици са установени в следните отдели / подотдели: **47, 154, 255, 258.**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В отделите, в които са е установен вида да не се извършват сечи. Зоните забранени за човешки дейности около гнездата са регламентирани както следва: за периода от 01.01 до 30.06 зоната е от 700 м, а от 01.07 до 31.12 зоната е 350 м. Опазване на старите дървета в широколистните и смесени гори, които предоставят гнездова база на вида.

Да не се допуска палене на стърнища и храсти, защото така се унищожава хранителната база на вида. Да не се разорават, залесяват или застрояват наличните ливади, пасища и степи в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Проучване на източните части на ДГС "Търговище" за наличие и на други находища освен картираните. Проучването следва да се проведе в периода 1.05.- 31.07..Ежегоден мониторинг на съответните отдели за присъствието на вида.

5. Малък орел (*Hieraetus pennatus*)

Малоброен и застрашен от изчезване вид у нас и в Европа. Включен в Червената книга на България и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. У нас има по-малко от 200 двойки, повечето от тях гнездещи в Източна България. Гнезди в равнинни, предпланински и планински широколистни гори, най-често дъбови, по-рядко – букови. Гнездата си устройва на високи дървета в труднодостъпни места. Прелетен вид, пристига през април и отлита през септември-началото на октомври. Ловува из пасища и степи като предпочита лалугери, мишевидни гризачи, влечуги и по-рядко – дребни птици.

На територията на ДГС "Търговище" птици са установени в следните отдели /подотдели: **48, 164, 254 и 274.**

Малък орел (*Hieraetus pennatus*) – светла фаза.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В отделите, в които е установен вида да не се извършват сечи. Зоните забранени за човешки дейности около гнездата са регламентирани както следва: за периода от 01.01 до 30.06 зоната е от 700 м, а от 01.07 до 31.12 зоната е 350 м. Опазване на старите дървета в широколистните и смесени гори, които предоставят гнездова база на вида.

Да не се допуска палене на стърнища и храсти, защото така се редуцира хранителната база на вида. Да не се разорават, залесяват или застрояват наличните ливади, пасища и степи в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Ежегоден мониторинг на посочените отдели за присъствието на вида.

6. Черна каня (*Milvus migrans*)

Рядък и малочислен гнезещ вид у нас, включен в Червената книга, по разпространен из Югоизточна България. В Северна България е застрашен от изчезване, има само няколко двойки. Гнезди на дървета, в крайречни и равнинни широколистни гори. Прелетен, много рядко и зимуващ по Черноморското крайбрежие. Храни се с разнообразна животинска храна, вкл. риба, земноводни и мърша. На територията на ДГС Търговище е установена през гнездовия период в отдели **3 и 21**.

Черна каня (*Milvus migrans*)

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В отделите, в които е установен вида да не се извършват сечи. Зоните забранени за човешки дейности около гнездата са регламентирани както следва: за периода от 01.01 до 30.06 зоната е от 700 м, а от 01.07 до 31.12 зоната е 350 м. Опазване на старите дървета в широколистните и смесени гори, които предоставят гнездова база на вида.

Да не се допуска палене на стърнища и храсти, защото така се редуцира хранителната база на вида. Да не се разорават, залесяват или застрояват наличните ливади, пасища и степи в района.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Ежегоден мониторинг на посочените отдели за присъствието на вида.

Други животински видове с природозащитно значение, установени на територията на ДГС „Търговище“

1. Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*)

Гръбният панцер (карпаксът) е жълтеникав с черни петна, коремният (пластронът) – жълтеникав до светломаслиненозелен. Главата, шията и крайниците са мътнозеленикави и

жълтокафяви. На задната страна на бедрата ма по една конична рогова брадавица. На дължина достига до 30 см. Обитава най-често сухи припечни карстови терени. Зимата прекарва в сън, като се заравя в дупки. Размножава се през март-април. През юни-юли женската изравя с крайниците си трапчинки и снася 2-8 яйца. В един сезон женската снася яйца три пъти, така че една женска снася средно по 16 яйца. Инкубацията им продължава около 2-3 месеца. Храни се с треви, листа, плодове, понякога със земни червеи, охлюви и др. Среща се много рядко в различни части на ДГС Търговище.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазване на високостъблените дъбови и букови гори главно с южни изложения и на храсталаци е от ключово значение за вида. Също така не бива да се употребяват химически средства за защита в селското и горското стопанство. Случаите на браконьерски улов на костенурки да се наказват строго, както е предвидено по ЗБР. Да не се допуска палене на стърнищата. Да не се разширява съществено съществуващата асфалтирана пътна инфраструктура, защото много често животни от този вид загиват по пътищата.

2. Шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*)

По външен вид наподобява шипобедрената костенурка, но на задната страна на бедрата няма брадавици и опашката накрая завършва с рогов шип. На дължина достига 37 см, маса – 6,5 кг. Начинът ѝ на живот е както на шипобедрената костенурка. Среща се рядко в различни части на ДГС Търговище, напр. в м.Боаза.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Опазване на високостъблените дъбови и букови гори главно с южни изложения и на храсталаците е от ключово значение за вида. Също така не бива да се употребяват химически средства за защита в селското и горското стопанство. Случаите на браконьерски улов на костенурки да се санкционират, както е предвидено по ЗБР. Да не се допуска палене на стърнищата. Да не се разширява съществено съществуващата асфалтирана пътна инфраструктура, защото много често животни от този вид загиват по пътищата.

3. Смок мишкар (*Elaphe longissima longissima* Laurenti)

Обитава предимно влажни места из широколистни гори или мезофилни ливади с храстова растителност, понякога на скалисти терени. Копулацията е в края на май до средата на юни. Снася 2-10 яйца в края на юни до първото десетдневие на юли, най-често в хралупи и други места с гниеща дървесина. Половата зрелост настъпва на третата пролет. В ДГС Търговище се среща сравнително често в гори от дъб, липа, габър и рядко - келяв габър.

Застрашен вид, включен в „Червена книга на България, том 2, стр. 39”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

Да не се допускат пожари и палене на стърнищата. Да не се използват химически средства за защита в горското стопанство в районите в които е известно, че обитава вида. Да се преустановят голите сечи в дъбовите и габъррови гори на територията на ДГС, които променят характера на местообитанието. Да не се убиват змиите – те са полезни помощници на човека в борбата с мишките, полевките и плъховете.

4. Сив кълвач (*Picus canus*)

Рядък и бързо намаляващ вид у нас, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС, включен и в новата Червена книга на България (под печат). Обитава стари букови, дъбови, крайречни и смесени гори.

На територията на ДГС Търговище гнезди в отдели **20, 40, 56, 230, 246, 254, 255.**

Сив кълвач (*Picus canus*), Фото: П.Шурулинков

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В посочените отдели и подотдели, където видът гнезди да се прилагат само дългосрочно-постепенни сечи – неравномерно-постепенна, групово-постепенна и постепенно-котловинна. При провеждане на лесовъдски мероприятия да се осигури запазването дървета старите дървета/”баби”, на дървета с хралупи, острови на старостта, мъртва дървесина и умиращи дървета.

В посочените отдели да се отделят повече гори в фаза на старост (10-15%).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние.

5. Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*)

Рядък и бързо намаляващ вид у нас, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Обитава стари дъбови, букови, габрови, липови и крайречни гори.

На територията на ДГС Търговище гнезди в отдели: **6, 17о, 17м, 75, 162, 163, 232.**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В посочените отдели и подотдели, където видът гнезди да се прилагат само дългосрочно-постепенни сечи – неравномерно-постепенна, групово-постепенна и постепенно-котловинна. При провеждане на лесовъдски мероприятия да се осигури запазването дървета старите дървета/”баби”/, на дървета с хралупи, острови на старостта, мъртва дървесина и умиращи дървета.

В посочените отдели да се отделят повече гори в фаза на старост (10-15%).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние.

6. Черен кълвач (*Dryocopus martius*)

Рядък вид, включен в „Червена книга на България и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС.

Обитава стари букови, иглолистни и смесени планински гори до горната им граница; по-рядко нископланински и равнинни гори. Гнезди в стари дървета с хралупи. Най-рано брачни прояви са установени в началото на март, а напуснали гнездото малки в началото на май. Люпилото е от 4-5 яйца, мътенето продължава 12-14 дни, а престоят на малките в гнездото 24-28 дни. При загуба на първото люпило прави второ люпило. В стари гори гнездовият участък обхваща 100-300 ха, а в горите с малко количество стари и умиращи дървета – 1000-1600 ха.

На територията на ДГС Търговище е установен в следните отдели: **20, 22, 40, 41, 55, 56, 163, 170, 174, 231, 249, 251, 254, 255.**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В посочените отдели и подотдели, където видът гнезди да се прилагат само дългосрочно-постепенни сечи – неравномерно-постепенна, групово-постепенна и постепенно-котловинна. При провеждане на лесовъдски мероприятия да се осигури запазването на дървета: старите дървета/”баби”/, на дървета с хралупи, острови на старостта, мъртва дървесина и умиращи дървета.

В посочените отдели да се отделят повече гори в фаза на старост (10-15%).

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние.

7. Голям ястреб (*Accipiter gentilis*)

Рядък вид, включен в Червената книга на България. Гнезди в разнообразни гори, както в планините така и в равнини, вкл. в стари горски култури. Предпочита дъбови и крайречни гори. Храни се основно с птици –сойки, гълъби, врани, кокошеви, дроздове, а понякога и патици. Постоянен вид.

На територията на ДГС Търговище е установен в следните отдели: **75, 157, 185, 253, 256.**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В посочените отдели и подотдели, където видът гнезди да се прилагат само дългосрочно-постепенни сечи – неравномерно-постепенна, групово-постепенна и постепенно-котловинна. При окончателни фази на възобновителни сечи в съседните отдели да се оставят единични или групи дървета от предходното насаждение. При установяване на гнездо да не се сече в радиус от 500 м. около него през гнездовия период и 250 м. извън него.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние.

8. Малък ястреб (*Accipiter nisus*)

Включен в Червената книга на България. Гнезди в разнообразни гори, предимно в планините. Предпочита иглолистни и букови гори. Храни се основно с дребни врабчоподобни птици. Среща се целогодишно у нас, като през зимата идват птици от северни райони на Европа. Установен в следните отдели/подотдели: **24з, 24 ж, 56, 238, 255, 257.**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В посочените отдели и подотдели, където видът гнезди да се прилагат само дългосрочно-постепенни сечи – неравномерно-постепенна, групово-постепенна и постепенно-котловинна. При окончателни фази на възобновителни сечи в съседните отдели да се оставят единични или групи дървета от предходното насаждение. При установяване на гнездо да се остави буфер от 250 м около него, в който да не се извеждат сечи.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние.

8. Осояд (*Pernis apivorus*)

Обитава разнообразни стари гори, най-често дъбови и иглолистни, а също букови в съседство с поляни и ливади от морското равнище до около 1800 m н.в. Гнездото е добре скрито в основата на страничен клон на височина 10-20 m. Застрашен вид, включен в „Червена книга на България, том 2 и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Храни се главно с ципокрили насекоми – оси, пчели и др. У нас е прелетен – идва в края на април и отлита до края на септември.

На територията на ДГС Търговище гнезди в отдели **41, 55, 204, 240, 253, 278.**

Осояд (*Pernis apivorus*)

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В отделите, където са е установени двойки през гнездовия период, да се не се извеждат интензивни сечи – с интензивност над 10% /освен в горските култури попадащи в изброените отдели/.Около идентифицирани гнезда, да не се провеждат сечи в радиус от 500 м около гнездото през гнездовия период от 1.04 до 31.07. Извън този период зоната около гнездото в която не се водят сечи е с радиус не по-малък от 250 м.

Опазване на старите клонести дървета, които предоставят гнездова база на вида. Да не се допуска унищожаване на пасища и ливади. Да се прекратят палене на стърнища и да се провеждат мероприятия за превенция на горските пожари.

Да се оставят повече гори в фаза на старост и в дъбовата зона на ДГС Търговище. Да не се използват инсектициди в горското стопанство в отделите в които попадат гнездовите ив ловните територии на вида.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездата на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние, гнездови успех и евентуални заплахи. Наблюденията в периода от края на май до края на юли се отнасят за местните гнездещи птици.

9. Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*)

Рядък и локално разпространен вид в европейски мащаб. Среца се само в югоизточната част на континента. У нас е широко разпространен навсякъде в равнините и ниските планини. Гнезди на скали и по дървета. Гнездата по дървета най-често са извън горския фонд – в селскостопански земи, но понякога са на горски поляни. Храни се с разнообразна животинска храна – гущери, змии, гризачи, дребни птици.

На територията на ДГС „Търговище“ е установен да гнезди в следните отдели: **77, 81.**

Белоопашат мишелов

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

За отделите, в които са идентифицирани гнезда, да не се провеждат сечи в радиус от 500 м около гнездото през гнездовия период от 1.04 до 31.07., независимо дали гнездата са на скали или на дървета. Извън този период зоната около гнездото в която не се водят сечи е с радиус не по-малък от 250 м.

Опазване на старите клонести дървета в окръжнините на гори или по горски поляни. Да не се допуска разораването на пасища и ливади. Да се прекрати повсеместното палене на стърнищата.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездата на вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние, гнездови успех и евентуални заплахи.

10. Бухал (*Bubo bubo* L.)

Обитава скалисти терени, проломи, рядко в стари широколистни гори и обрасли с гъста растителност места. Среца се предимно в равнините и ниските планини. Брачният период

започва през януари-февруари. Гнезди в скални пукнатини и надвеси, на земята и рядко в хралупи на дървета или стари гнезда на дневни грабливи птици на дървета. Не строи гнезда, снася в някоя ниша или ямка на скален корниз или малка пещеричка. В края на март снася 2-4 яйца. Малките започват да летят през юли. **Застрашен вид**, включен в „Червена книга на България /ново издание/ и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Храни се с разнообразни животни - зайци, дребни лисици и порове, таралежи, гризачи, птици, вкл други нощни и дневни грабливи птици и чапли и др.

На територията на ДГС Търговище е установен в отдели **73, 81, 91**.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В зоните с установено гнездене на вида да се осигури зона на спокойствие без сечи според указанията в Ръководството (от 01.01 до 30.06 - зона 500 м около гнездото) и (от 01.07 до 31.12 - зона 250-350 м). Под скали с установено гнездене на вида да не се извеждат сечи в радиус от 500 м от скалите. Да не се провеждат санитарни сечи в подотелите, в които е установен вида, освен в случаите на големи природни нарушения. Санитарните сечи лишават вида от дървета за гнездене и затова в гората трябва да се оставят определен брой съхнещи, хралупести дървета дори и извън картираните отдели! Да се оставят 10-15% «острови на старата гора».

Да не се допуска застрояване, изграждане на спортни съоръжения и фрагментиране на горските местообитания в тези отдели и в близост до тях.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние. Видът е постоянен. Пее активно от януари до май и през есента- септември- октомври и в тези периоди и най-лесно да бъде регистриран.

11.Горска улулица (*Strix aluco*)

Защитен вид. Включен е в приложение III на ЗБР.

Обитава стари широколистни,смесени и по-рядко иглолистни гори, богати на хралупести изсъхнали дървета. Среща се предимно в нископланинската зона,по-малоброен в равнините и във високопланинските райони.

Храни се с разнообразни животни, най-вече дребни горски гризачи и насекомоядни, но също различни птици,земноводни,безгръбначни, риба и раци

Широко разпространен вид на територията на ДГС "Търговище".Установен в отдели 21, 41, 51, 55, 56, 249, 251, 257, 274.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В отделите с установено гнездене на вида да не се извеждат сечи с интензивност над 15%. Да не се провеждат санитарни сечи в подотелите, в които е установен вида, освен в случаите на големи природни нарушения. Санитарните сечи лишават вида от дървета за гнездене и затова в гората трябва да се оставят определен брой съхнещи, хралупести дървета дори и извън картираните отдели! Около установени заети хралупи да не се провеждат сечи в радиус от 500 м.през гнездовия период /1.02.-31.07./ и 250 м. извън него. Да се оставят 10-15% «острови на старата гора».

Да не се допуска застрояване, изграждане на спортни съоръжения и фрагментиране на горските местообитания в тези отдели и в близост до тях.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние. Видът е постоянен. Пее активно от януари до май и през есента- септември- октомври и в тези периоди и най-лесно да бъде регистриран.

12. Благороден елен (*Cervus elaphus*)

Малочислен и рядък вид. Среща се спорадично. Предпочита по изредените широколистни и смесени гори с повече тревна растителност и подраст.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да се контролира строго браконьерството в района. Да не се допуска безразборно застрояване и безпокойство.

Да се ограничат горскостопанските работи в периода 01-30.09, около сватбовищата на благородния елен. В подотделите, които са посочени като сватбовища не се допуска извеждане на механизирани дърводобивни дейности през размножителния период. Допускат се единствено дейности свързани с предотвратяване на нарушения от всякакъв произход – напр. противопожарни, лесозащитни мероприятия или такива, които са за защита на важни инфраструктурни обекти.

Лесовъдските мероприятия през останалото време трябва да осигуряват запазване на природната стойност на насажденията като сватбовища, т.е:

- Да не се допуска замърсяване на горските територии с битови отпадъци и вредни химически вещества;
- На местата, където има калища да не се извършва сеч на дървета в радиус от 15 м, а извозните трасета да се проектират и залагат, така че да не разрушават калищата;

Да се прилагат възобновителни сечи с по-дълъг възобновителен период – напр. постепенно-котловинни.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Провеждане на ежегодно преброяване на елените в района и определяне на половото съотношение на животните.

ВКС 1.3. КРИТИЧНИ КОНЦЕНТРАЦИИ НА ВИДОВЕ

Списък на индикаторните видове за тази ВКС с техните минимални концентрации в България са посочени в *Приложение 2* към ръководството, като там са посочени и праговете им стойности поотделно за всеки вид. Когато в една гора има значимо постоянно или временно съсредоточаване на видове или е убежище от критична важност, съгласно изискванията на *Приложение 2* към ръководството, тогава гората е ГВКС.

На територията на стопанството има две пещери – „Марина дупка” и „Дервентска пещера”, където потенциално има прилепи.

Сватбовища на елени:

отд. 134 „б” – 7,2ха	отд. 161 – 99,6ха	отд.182”д” – 0,6ха
„д” – 8,7ха	отд. 162 – 40,1ха	
„е” – 11,4ха	отд. 163 – 56,4ха	
„и” – 8,7ха	отд. 164 – 70,2ха	
„л” – 6,5ха	отд. 165 – 63,3ха	
„б” – 7,2ха	отд. 169 – 80,9ха	
отд. 140 „а” – 2,6ха	отд. 170 – 41,4ха	
„б” – 6,2ха	отд. 171 – 103,8ха	
„в” – 4,1ха	отд. 172 – 43,6ха	
„л” – 0,7ха	отд. 173 – 44,9ха	

„2” – 2,3ха	отд. 174 – 53,4ха
„3” – 0,2ха	отд. 175 – 99,9ха

ВКС 3. ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ, ПРЕДСТАВЛЯВАЩИ РЕДКИ, ЗАСТРАШЕНИ ИЛИ ИЗЧЕЗВАЩИ ЕКОСИСТЕМИ, ИЛИ СЪДЪРЖАЩИ СЕ В ТАКИВА.

ГВКС представляват всички ЗГГФ, включени в списъка на *Приложение 4* към Националното ръководство. За ВКС се считат и гори, притежаващи характеристики, отличаващи ги като гори във фаза на старост (Old growth forests), които със своята възрастова структура и степен на естественост представляват местообитание на комплекс от видове от специфични екологични и таксономични групи. Тези гори включват наличие на:

1. Големи живи дървета с диаметри близки до максималните за съответния дървесен вид;
2. Дървета с изсъхнали, деформирани или счупени върхове и клони;
3. Дървета с масивни живи клони (често с диаметър по-голям от 25 см);
4. Дървета с белези от пожар или дървета с хралупи;
5. Големи мъртви дървета, които са все още на корен;
6. Паднали големи мъртви дървета, които са в различни фази на разлагане;
7. Неравномерна пространствена структура.

За определяне на горите, отговарящи на критериите на ВКС 3, са използвани данни от ЛУП на ДГС Търговище. Извършено е и теренно обследване на идентифицираните за тази консервационна стойност типове екосистеми. Съгласно списъка към *Приложение 4* на Националното ръководство за определяне на ГВКС, за територията на ДГС Търговище са идентифицирани 5 типа редки, застрашени или изчезващи екосистеми. Границите на отделните гори, представляващи ВКС 3, не са отбелязани на терена тъй като в повечето случаи съвпадат с границите на насаждението.

G1.66 Medio-European limestone [Fagus] forests

Ксеротермофилни гори, развиващи се върху варовити, често плиткочувни почви от типовете лесивирани файоземи (*Luvic Phaeozems*) и рендзини (*Rendzic Leptosols*). Основен дървесен вид е обикновеният бук (*Fagus sylvatica* subsp. *sylvatica* и *Fagus sylvatica* subsp. *moesiaca*). В състава на дървесния етаж участват още *Tilia tomentosa*, *T. cordata*, *Carpinus betulus* и *C. orientalis*. Храстовият етаж е изграден от *Acer campestre*, *Cornus mas*, *Fraxinus ornus* и *Ligustrum vulgare*. В тревния етаж участват видове, характерни за термофилните дъбови гори (*Brachypodium pinnatum*, *Lathyrus niger*, *Mycelis muralis*, *Physospermum*

cornubiense). Характерен белег е и участието на видове от сем. *Orchidaceae* (*Cephalanthera* spp., *Dactylorhiza cordigera*, *Epipactis* spp., *Neottia nidus-avis*, *Orchis pallens*).

Този тип гори са включени в Червена книга на България том. III Местообитания с категория “почти застрашено местообитание”.

На територията на ДГС Търговище местообитанието е установено в отдели: **39 л, 45 г, 54 ж, 55 в, 70 г, е, 79 б, 103 л, м, 104 г, е, к, н, о, 109 и, 111 б, 112 д, и, м, 113 а, в, 121 б, 157 у, 158 в, г, д, 160 г, 161 в, 170 г, 220 ж, 228 а, г, 229 а, д, 233 а, 239 г, 240 а, в, 241 г, з, 242 а, б, 243 е, 245 а, б, 247 г, 248 е, 249 б, в, 250 ж, к, 251 е, 252 к, м, п, с, х, 256 а, 258 в.**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

За да бъдат запазени се препоръчва в тези гори да не се провеждат стопански дейности. Допускат единствено санитарни сечи с интензивност до 10%.

G1.69 Moesian [*Fagus*] forests

Чисти и смесени широколистни гори с основен едификатор обикновен бук (*Fagus sylvatica* subsp. *sylvatica* и *Fagus sylvatica* subsp. *moesiaca*). Срещат се предимно в предпланините, ниските планини и долните части на високите планини в диапазона от 100 до 1000 (1300) m надм. вис. при условия на умерено-континентален и преходно-континентален климат. Заемат главно сенчести изложения и участъци в доловете с относително по-висока въздушна и почвена влажност. Почвите са кафяви горски (*Cambisols*) и по-рядко канелени горски (*Chromic Cambisols*) и рендзини (*Rendzic Leptosols*). Мизийските букови гори се отличават с термофилен характер, подчертан чрез присъствието на видове от съседно разположените дъбови, липови, габъррови и др. широколистни гори. В горната част от вертикалния си диапазон на разпространение, мизийският бук формира смесени гори с участие най-вече на обикновен габър (*Carpinus betulus*) и обикновен горун (*Quercus dalechampii*). В по-ниските участъци съедификатори са предимно дървесни видове сюжен произход и разпространение - *Acer hyrcanum*, *Corylus colurna*, *Ostrya carpinifolia*, *Quercus cerris*, *Q. frainetto*, *Sorbus torminalis* и *Tilia tomentosa*. Храстов етаж обикновено не е формиран. По-често се срещат единични храсти от *Cornus mas*, *Crataegus monogyna*, *Rosa arvensis*, *Rubus hirtus*, *Ruscus aculeatus*, *R. hypoglossum*. Общото покритие на тревния етаж варира в широки граници в зависимост от покритието на дърветата и се характеризира с мозаична структура. Най-често се формират микрогрупировки с преобладаване на следните видове: *Aremonia agrimonoides*, *Dentaria bulbifera*, *Euphorbia amygdaloides*, *Galium odoratum*, *Luzula forsteri*, *Melica uniflora* и *Sanicula europaea*. Други видове с висока срещаемост са *Dryopteris filix-mas*, *Hedera helix*, *Lamiasium galeobdolon*, *Melissa officinalis*, *Mycelis muralis*, *Piptatherum virescens*,

Polygonatum latifolium, *P. odoratum*, *Potentilla micrantha*, *Sanicula europaea*, *Tamus communis*, *Viola odorata*, *V. reichenbachiana* и *V. riviniana*. Присъствието на *Glechoma hederacea*, *Arum maculatum*, *Geum urbanum*, *Helleborus odoratus*, *Lathyrus niger* и *Physospermum cornubiense* е указателно за термофилния характер на този тип букови гори. Характерен е и пролетният синузид от *Arum maculatum*, *Geum urbanum*, *Glechoma hederacea*, *Helleborus odoratus*, *Lathyrus niger*, *Physospermum cornubiense* и др.

Този тип гори са включени в Червена книга на България том. III Местообитания с категория “почти застрашено местообитание”.

На територията на ДГС Търговище местообитанието е установено в отдели: **148** д, **149** е, **150** б, в, д, ж, и, **151** а, б, в, **165** а, б, в, **167** ж, **168** а, **171** ж.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

При извеждане на възобновителни мероприятия е необходимо да се премине от краткосрочно-постепенни към дългосрочно постепенни сечи – неравномерно-постепенна и групово-постепенна. Възобновителният период е между 40 и 60 години, като интензивността на отделните намеси е в рамките на 20-25%. Не се маркират за сеч дървета с хралупи, а също и т.нар „дървета баби“. Оставят се „острови на стара гора“ с площ 10%. Насаждения, в които е приложена краткосрочно-постепенна сеч и склопеността е 0,3-0,4 окончателната фаза не се извежда. При извеждане на отгледните мероприятия се прилага върхов или комбиниран с върхов уклон метод, при което се толерират и единично срещащи се дървесни видове. Препоръчва се прилагането на концепция за природосъобразно производство на висококачествена дървесина.

G1.7A1 91I0 Euro-Siberian steppe [*Quercus*] woods

Това местообитание е представено от монодоминантни церови гори върху лъсови възвишения на северните части на Дунавската равнина и Лудогорието, от 100 до около 400 m надм. вис. Церовите гори заемат билната, заравнена част на тези хълмове или склоновете предимно с южно, югозападно и югоизточно изложение. Обикновено по източните и северните склонове те прехождат в ценози на сребролистна липа (*Tilia tomentosa*), а в Лудогорието - и на обикновен габър (*Carpinus betulus*) и планински ясен (*Fraxinus excelsior*). На най-ерозирани места, тези гори преминават в гори и храсталаци на келяв габър (*Carpinus orientalis*). Лъсовите седименти, върху които се развиват съобществата на цера, са предимно глинести, което се отразява на почвената покривка, която също е по-тежка и глинеста в сравнение с местата, където се срещат термофилните смесени церово-блугунови гори. Почвите са основно черноземи (*Chernozems*) и файоземи (*Phaeozems*), а по-рядко - лесивирани (*Luvisols*). Те са сравнително богати и дълбоки, но са

сухи, като засушаването се задълбочава през летните месеци. В този район климатът се отличава с изразена континенталност - големи температурни годишни амплитуди, лятно засушаване и сравнително малка годишна сума на валежите (между 500 и 600 mm).

Монодоминантните лесостепни церови гори са разпространени основно на север от линията, свързваща градовете Видин - Брусарци - Бяла Слатина - Койнаре - Летница - Павликени - Опака - Разград - Вълчидол - Варна. На юг, в границите на Предбалкана се увеличава участието на благуна (*Quercus frainetto*) и горите преминават в чисто благунови. Церовите гори са предимно издънкови, но се срещат и смесени със семенни индивиди. Повечето са на възраст между 40 и 60 години и с височина на дървесния етаж между 8 и 10-20 m. Склопът варира от 0,6 до 0,9. В дървесния етаж, освен *Quercus cerris*, участват сравнително често още *Q. pubescens*, *Q. frainetto*, *Q. virgiliana*, *Q. dalechampii*, *Q. pedunculiflora*, *Sorbus domestica*, *Pyrus pyrausta*, *Ulmus minor*, *Acer campestre*. На места могат да формират втори дървесен етаж *Acer tataricum*, *Carpinus orientalis*, *Fraxinus ornus*, с височина около 5-6 m, но по-често те участват в храстовия етаж. В Лудогорието, на по-влажни места (в доловете) се появяват и видове като *Tilia tomentosa*, *Carpinus betulus*, *Sorbus torminalis*. В храстовия етаж доминира глогът (*Crataegus monogyna*), а при осветляването на гората, често вследствие на антропогенната дейност (неправилно провеждани санитарни сечи и паша), на много места (например в Средна Дунавска равнина) той се замества от смрадликата (*Cotinus coggygria*). Етажът на смрадликата обикновено е около 1-1,5 m висок, но на най-осветените места достига и до 3-4 m. Други храстови видове, които сравнително често участват са: *Chamaecytisus hirsutus*, *Cornus mas*, *C. sanguinea*, *Euonymus europaeus*, *E. verrucosus*, *Prunus spinosa*, *Rhamnus cathartica*, *Rosa gallica*, *Viburnum lantana*. В тревния етаж участват предимно видове, широко разпространени в дъбовите гори в България, но са примесени и с някои лесостепни елементи, характерни за светли гори и храсталаци. Най-често срещаните тревни видове в лесостепните дъбови гори са: *Allium fuscum*, *Betonica officinalis* (= *Stachys officinalis*), *Brachypodium sylvaticum*, *Buglossoides purpureo-caerulea*, *Bupleurum praealtum*, *Clinopodium vulgare*, *Crocus flavus*, *Dactylis glomerata*, *Doronicum hungaricum*, *Festuca heterophylla*, *Fragaria vesca*, *Galium pseudaristatum*, *Geum urbanum*, *Glechoma hirsuta*, *Helleborus odorus*, *Iris sintenisii*, *I. variegata*, *Laser trilobum*, *Lathyrus niger*, *L. pannonicus*, *Lychnis coronaria*, *Muscari tenuiflorum*, *Peucedanum alsaticum*, *Sedum maximum*, *Serratula tinctoria*, *Tanacetum corymbosum*, *Teucrium chamaedrys*, *Verbascum phoeniceum*, *Viola odorata*, *Viscaria vulgaris*. Лесостепните церови гори са част от големия комплекс на дъбовите гори от хълмистите равнини и предпланините на Югоизточна Европа от съюза *Quercion frainetto*, въпреки че показват преходна характеристика и някои от елементите са типични за лесостепния съюз

Aceri tatarici-Quercion. Видове характерни за последния съюз са *Acer tataricum*, *Doronicum hungaricum*, *Lathyrus pannonicus*. В района на гр. Плевен тези горски ценози принадлежат към асоциацията *Cotino-Quercetum cerris*, която вероятно е по-широко разпространена в Северна България.

Лесостепните церови гори са били подложени на дългогодишно и силно антропогенно влияние - сечи, паша на селскостопански животни, опожаряване. Често (особено в Дунавската равнина и по-ограничено в Лудогорието) те имат много трудно възобновяване, а увеличаването на участието на някои храстови като смрадликата и житни треви, правят това възобновяване невъзможно. На много места тези гори са заменени от производни дървесни, храстови и тревни ценози - например на *Bothriochloa ischaemum*(= *Dichanthium ischaemum*), *Carpinus orientalis*, *Chrysopogon gryllus*, *Fraxinus ornus*.

Този тип гори са включени в Червена книга на България том. III Местообитания с категория "застрашено местообитание".

На територията на ДГС Търговище местообитанието е установено в отдели: **1 а, 2 е, ж, з, 3 з, и, 4 а, в, г, 5 д, 7 з, 11 в, 12 б, ж, 13 у, 17 о, 24 л.**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Това са устойчиви за условията горски формации, които са в съответствие с условията на средата. При тяхното стопанисване е необходимо да се прилагат лесовъдски системи, които да осигурят тяхното структурно и видово разнообразие, както и разнообразието от фази на развитие. Основна цел на стопанисването на издънковите гори, трябва да бъде тяхното превръщане в семенни. Приоритет трябва да имат сечите с дълъг възобновителен период, а именно групово-постепенната и неравномерно-постепенната. Те ще спомогнат за формиране на неравномерна пространствена структура, осигуряваща по-голямо разнообразие от местообитания и ще спомогнат за запазването на дендрологичното разнообразие. Препоръчително е да се ограничи прилагане на краткосрочни постепенни сечи на големи територии, тъй като това води до формиране на едновъзрастни млади насаждения с хомогенна структура. Да не се извършват голи сечи. Отгледните мероприятия в стопанисваните млади насаждения трябва да се извършват навреме за да се подобри тяхната устойчивостта и качествените им параметри. Да се ограничи пашата на домашни животни в насажденията.

При възникване на едроплощни природни нарушения /ветровали, каламитети и пожари/ е препоръчително част от засегнатата площ да не се залесява, а да се остави на естествената сукцесия. Това ще допринесе за повишаване на структурното и видовото разнообразие на територията.

При планирането и извеждането на лесовъдските мероприятия да се осигури пространственото представяне на различните сукцесионни фази и етапи в развитието на дъбовите съобщества. Особено внимание трябва да се обърне за запазването на насаждения, които са достигнали “фаза на старост” (old growth forests).

Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, острови на старостта, дървета с хралупи и т.н.

Забрана за намаляването на площта на насажденията с цел инфраструктурни и други проекти.

G1.7C4 Thermophilous [Tilia] woods

Гори с ясно изразено доминиране на сребролистна липа (*Tilia tomentosa*), възникнали предимно вторично на мястото на дъбови гори. Освен основният вид, в дървесния етаж участват *Acer campestre*, *Fraxinus ornus*, *Quercus cerris*, *Q. robur*, *Quercus frainetto*, *Q. petraea* agg., *Acer platanoides*, *A. pseudoplatanus*, *A. tataricum*, *Sambucus nigra*, *Sorbus torminalis*, *Tilia cordata*. В липовите гори няма развит храстов етаж. В някои съобщества сравнително често се среща *Staphylea pinnata*, Други храстови видове, които участват в състава на липовите гори, са *Berberis vulgaris*, *Cornus mas*, *C. sanguinea*, *Corylus avellana*, *Crataegus monogyna*, *Ligustrum vulgare*, *Viburnum lantana*. Тревната покривка е с ниско покритие, като по-често се срещат *Arum maculatum*, *Buglossoides purpureoerulea*, *Dactylis glomerata*, *Hedera helix*, *Geum urbanum*, *Melica uniflora*, *Melittis melissophyllum*, *Ruscus aculeatus*, *Ruscus hypoglossum*, *Asperula taurina*, *Carex pilosa*, *Cephalanthera damassonium*, *Lilium martagon*, *Limodorum abortivum*, *Platanthera chlorantha*, *Stellaria holostea* и др. Характерно е масовото развитие на пролетни ефемероиди (*Anemone ranunculoides*, *Convallaria majalis*, *Corydalis bulbosa*, *C. solida*, *Ranunculus ficaria*, *Gagea minima*, *Galanthus elwesii*, *Helleborus odorus*, *Isopyrum thalictroides*, *Lamiastrum galeobdolon*, *Polygonatum latifolium*, *Pulmonaria officinalis*, *Scilla bifolia*, *Viola odorata*, *V. reichenbachiana*), които на места формират кратковременен етаж с покритие до 80 %.

Този тип гори са включени в Червена книга на България том. III Местообитания с категория “застрашено местообитание”.

На територията на ДГС Търговище местообитанието е установено в отдели: **9 г, 17 п, 76 д, и, 88 м, о, 111 н, о, 147 д, 148 а, 177 а, б, 203 з.**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

В насажденията в добро състояние се препоръчва да се удължи турнуса на сеч. Лесовъдските мероприятия трябва да подпомагат създаването на смесени насаждения. Необходимо е, отгледните мероприятия да се извършват навреме, за да се подобри устойчивостта и качествените показатели на младите насаждения.

Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, острови на старостта, дървета с хралупи и т.н.

Строг контрол при събирането на цветовете за стопански цели и недопускане на сечта на клони и цели дървета за тази цел.

G1.A4 Ravine and slope woodland

Смесени широколистни гори разположени на стръмни и урвести места. Характерни растителни видове са планински ясен (*Fraxinus excelsior*), обикновен явор (*Acer pseudoplatanus*), дребнолистна липа (*Tilia cordata*) и едролистна липа (*Tilia platyphyllos*).

Местообитанието е представено от сенчести и влажни смесени първични или вторични широколистни гори с разнообразен дървесен състав и задължително участие на *Acer* spp., *Tilia* spp. и *Fraxinus* spp. Тези гори заемат най-често стръмни и отвесни скални склонове, сипеи или неравни колувиални наноси, по-често на варовик. Тревният етаж е представен от видове, характерни за буковите гори. Те са се запазили на местата където доминирането на бука е било невъзможно. Флористичният състав е разнообразен, но с най-висока срещаемост са следните видове: *Allium ursinum*, *Dryopteris* spp., *Galium aparine*, *Geranium robertianum*, *Geum urbanum*, *Mercurialis perennis*, *Phyllitis scolopendrium*, *Polystichum setiferum*, *Urtica dioica* и др.

Този тип гори са включени в Червена книга на България том. III Местообитания с категория “застрашено местообитание”.

На територията на ДГС Търговище местообитанието е установено в отдели: **42 г, 43 е, ж, 87 ж, з, л, 88 м, 220 а, 221 а, д.**

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Тъй като част от смесените широколистни гори растат на непродуктивни терени се изисква за всяко конкретно насаждение да се направи оценка за ползата от поставяне на производствени цели. При стопанисването им е необходимо да се прилагат лесовъдски системи, които да осигурят тяхното структурно и видово разнообразие. Приоритет трябва да имат сечите с дълъг възобновителен период, а именно групово-постепенната, неравномерно-постепенната и групово-изборната. Те ще спомогнат за формиране на

неравномерна пространствена структура и запазване на дендрологичното разнообразие. Да не се прилагат краткосрочно-постепенни сечи. Да не се извършват голи сечи и реконструкции. Не се препоръчва изкуствено възобновяване, особено с нетипични за района и/или езотични видове. Отгледните мероприятия в стопанисваните млади насаждения трябва да се извършват навреме за да се подобри тяхната устойчивост и качествените им параметри. Да се ограничи пашата на домашни животни в насажденията.

Приоритет при стопанисването на издънковите гори, трябва да бъде тяхното превръщане в семенни.

Гори във фаза на старост и горски територии оставени без ползване на естествените процеси на развитие:

Отдел	подотдел	Площ, ха
<i>Горски територии без планирани мероприятия (за 5% от общата площ са необходими 760 ха)</i>		
45 (цял)	а,б,в,г,д,1,2,3,4,5	46,2
46 (цял)	а,б,в,г,д,е,ж,1,2,3,4,5,6,7,8	32,5
47 (цял)	а,б,в,г,д,е,ж,з,и,к,л,м,н,о,п,р,1,2,3,4,5,6,7,8,9	102,8
48	а,б,в,г,д,е,ж,з,и,л,1,2,3,4	97,5
49	а,б,в,г,ж,и,к,л,м,н,п,р,с,т,у,ф,х,ц,ч,ш,щ,ю,я,а1,б1,1,2,3,4,5,6	60,0
50 (цял)	а,б,в,г,д,е,ж,з,и,1,2,3,4,5,6,7,8,9,10	72,7
57	а,б,в,г,д,е,ж,з,и,к,л,1,2,3,4,5,6	72,8
76 (цял)	а,б,в,г,д,е,ж,з,и,1,2,3,4	43,3
81 (цял)	а,б,в,г,д,е,ж,з,1,2,3,4,5	40,6
82 (цял)	а,б,в,г,д,1,2,3	47,0
83 (цял)	а,б,в,г,д,е,1,2,3,4,5	50,2
ОБЩО		665,6
<i>гори във фаза на старост (за 2% от общата площ са необходими 304 ха)</i>		
6	и	16,7
12	б	17,8
17	м	16,6
18	л	3,3
24	и	3,8
94	е	5,6
112	е,з,к,л	60,8
118	а,б	14,0
119	в	10,9
125	б	1,7
126	г	1,5

135	н,м	2,7
156	а	1,1
157	а,б	2,8
160	б	5,9
161	з,и,к,л,м,н,о	13,6
176	г	4,1
208	л	16,0
ОБЩО		198,9
ВСИЧКО		864,5

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

За да може да достигнат характеристиките на горите във фаза на старост определените насаждения трябва да се оставят на естествената им динамика. В тях се не се допуска лесовъдска намеса и извличане на дървесина, освен в случаите на големи природни нарушения /ветровали и каламитети на площи заемащи над 50% от ГФС/.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 3

Мониторинга на тези ГВКС включва извършване на периодични наблюдения и анализ на състоянието на вида гора, чрез теренни наблюдения и разработване и прилагане на отделна програма за всеки вид гора.

- Програмата за мониторинг трябва да бъде разработена със стандартни оперативни процедури, които да включват ясни индикатори, подходящи за целите на стопанисване. Тя може да се провежда веднъж или повече годишно, ако е необходимо сезонно отчитане, т.е. ако в горскостопанската единица настъпват значими събития само през определени месеци.
- При теренната работа да се извършва наблюдение на показатели като жизненост на отделните дървета, структура на насаждението, здравословно състояние, наличие на дегенеративни процеси, честотата, размери и разположение на празните пространства, нивата на фрагментация, базовата територия, наличието на сукцесия и нейната посока и т.н. и/или интерпретация на дистанционно получени данни.
- Трябва да се установят заплахите за видовете гори с ВКС 3 и доколко сериозни са те, и да се определят мерките, които трябва да се вземат за намаляването им.
- За успешно прилагане на процедурите по мониторинг е необходимо обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което трябва да запознае всички с ограниченията предизвикани от наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.
- При извършване на мониторинга може да се окаже, че плановите за управление не отразяват реалното състояние на горите, заплахите и тенденциите. В такъв случай трябва да се потърси съвет от специалисти, които да определят дали има пропуски в плановите и дали досегашния модел на стопанисване е критичен за опазването на вида екосистема. При установяване необходимост от промяна към по-строг режим на стопанисване, териториите с наличие на ВКС 3 могат да бъдат включени в План за действие за опазване на биоразнообразието в рамките на по-голям ландшафтен обект или могат да бъдат включени в защитени територии.

ВКС 4. ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ, КОИТО ИЗПЪЛНЯВАТ ВАЖНИ ПРИРОДНИ ФУНКЦИИ В КРИТИЧНИ СИТУАЦИИ (НАПР. ЗАЩИТА НА ВОДОСБОРИ, КОНТРОЛ НА ЕРОЗИЯТА).

Тази ВКС се отнася до важните екологични функции на стопанисваната гора. Определени са следните компоненти:

- Гори представляващи единствени източници на питейна вода
- Гори от решаващо значение за водосбора
- Гори с решаващо противоерозионно значение
- Гори с пожарозащитни функции
- Гори с решаващо значение за земеделието и рибарството

На територията на ДГС Търговище са представени типове ГВКС, свързани с екологичните функции на горските екосистеми. Определянето на тези консервационни стойности е извършено по данни от лесоустройствения проект и проведени интервюта с горските служители и местните заинтересовани страни. За всяка една от идентифицираните ВКС-та за територията на ДГС Търговище са разписани конкретни мерки за стопанисване и мониторинг.

ВКС 4.1 ГОРИ – ЕДИНСТВЕНИ ИЗТОЧНИЦИ НА ПИТЕЙНА ВОДА

В България за ГВКС се считат всички ЗГГФ попадащи в рамките на санитарно-охранителните зони 1 и 2 на източници за питейно-битово водоснабдяване, определени по реда на Наредба 3 от 2000 г. За ВКС се считат също и ЗГГФ попадащи в близост до източници за питейно - битово водоснабдяване, но без определени официални СОЗ, когато те са територии, включващи реката и крайбрежните заливаеми ивици на разстояние от 3500 м над водовземаването и 50 м под него с ширина не по-малка от 1500 м от двете страни на реката.

За територията на ДГС Търговище в тази консервационна стойност попадат следните отдели и подотдели, определени като вододайна зона, обособени с цел снабдяване на населените места с вода за питейно - битови нужди: .

Таблица № 3. Списък на отдели и подотдели, определени като вододайни зони за ДГС/ДЛС

ДГС/ДЛС	Отдели
Вододайни зони гр/с. ...	няма
Водохващания за питейни цели	няма
Вододайна зона на река ...	няма
Вододайна зона на река ...	няма

Каптажи гр. Търговище	43 „и”, „ж”; 51 „в”; 52 „е”.
Каптажи кв. Вълбел кв. Бряг с. Александрово с. Буйново с. Голямо Соколово с. Здравец с. Кралево с. Лиляк с. Макариополско с. Мировец с. Момино с. Овчарово с. Подгорица с. Ралица с. Стража с. Твърдинци	114 ”а” 33 „б” 111 ”1”, 119 „б”, 122”а” 6 „2” 25 „в” 158 „г”, 160 „г”, 162 „б”, 167 „е” 250 ”4” 115 ”з” 17 ”б” 12 „3” 150 „2”, 156 „1” 226 „г”, 233”а”. 168 „д” 28 „е” 35, 36, 63 „д” 9 „4”
Горски чешми и кладенци	4”к”; 5”д”, „у”; 7”2”; 10”г”; 12”д”; 15”ж”; 17”р”; 18”а”; 23”о”; 24”и”, „о”; 29”а”; 37”б”, „г”, „е”; 34”д”; 38”е”; 46”2”; 57”и”; 64”б”; 65”д”; 69; 70; 71”ч”; 72”б”; 80”л”; 89”д”, 95”з”; 96”б”, „д”; 98”в”; 107”м”; 110”б”; 111”и”; 112”м”, „л”; 114”а”; 115”д”, „е”; 117”е”; 119”а”, ”б”; 124”е”; 135”4”; 137”в”; 138”и”, ”д”, „5”, „7”; 142”б”; 149”е”; 150”в”, „ж”, ”н”; 153”а”; 156”1”; 169”з”; 172”2”; 188”б”; 206”а”; 212”ж”; 216”б”; 218”б”; 219”в”; 220”о”; 221”е”; 222”б”; 231”2”; 237”3”; 239”з”; 240”2”; 241”1”; 249”в”; 257”е”; 258”5”; 260”е”; 274”ж”; 279”д”, „е”; 280”д”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.1

1. До обособяване на санитарно-охранителни зони за източниците на питейна вода, съгласно Наредба 3 от 2000 г., се използват следните общи препоръки за лесовъдска намеса в посочените насаждения:

- Да се подпомага създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура;
- Да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии във водосбора с гора;
- Пълнотата на насажденията във водосбора да не намалява под 0.5, но и да не е по-висока от 0.8, тъй като се увеличава процента на евапотранспирация;
- Забрана за използване на голи сечи;
- Зоните в непосредствена близост до водоизточниците изискват повече внимание при планиране и провеждане на дейностите, минимално нарушаване на земната повърхност при извоз на дървесина, дърводобив с много ниска интензивност или липса на такъв.

2. Трябва да се извършва обучение на персонала, който участва в горскостопанските мероприятия. Обучението трябва да запознае персонала с ограниченията предизвикани от наличието на ВКС и мерките за опазване на тези стойности.

3. След обособяване на санитарно-охранителни зони за източниците на питейна вода, съгласно Наредба 3 от 2000 г., горскостопанските мероприятия трябва да се съобразяват с посочените в нея режими на стопанисване и опазване.
4. В процеса на учредяване на СОЗ, стопаните трябва да търсят компенсиране на пропуснатите ползи или увеличени разходи при стопанисването на горите.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.1

Горските стопани трябва да използват мониторинга на водите, извършван от компетентните органи – РИОСВ, басейновите дирекции или водностопанските фирми.

ВКС 4.2. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА РЕГУЛИРАНЕ НА ВОДНИЯ ОТТОК ВЪВ ВОДОСБОРИТЕ

В България за ГВКС се приемат всички ЗГГФ, които представляват:

1. ЗГГФ попадащи във водосборите на поройни водни течения, чиято лесистост надхвърля 40%;
2. Съобщества на клек (*Pinus mugo*);
3. ЗГГФ представляващи горна граница на гората (ГГГ), определени по реда на ЗГ или попадащи в 200 метрова ивица под ГГГ;
4. Крайречни естествени гори от *Q. pedunculiflora*, *Q. robur*, *Fr. oxycarpa*, *Ulmus minor*, *U. laevis*, *Salix alba*, *Alnus glutinosa*, *Populus alba*, *P. nigra*, *Platanus orientalis*, попадащи в заливаемата тераса на речното течение;
5. Горите между дигата и десния бряг на р. Дунав, горите на островите и 200 метровата ивица от високия бряг на реката;
6. Гори в 100 метровата ивица на реките Марица, Тунджа, Места, Струма, Арда, Лом, Цибрица, Огоста, Скът, Искър, Янтра, Вит, Съзлийка, Стряма, Осъм, Русенски Лом, Камчия, Велека, Резовска (Българския бряг);
7. ЗГГФ попадащи в санитарно-охранителна зона 3 на язовирите чието основно предназначение е за питейни нужди, определени по реда на Наредба 3 от 2000 г.

За територията на ДГС Търговище са определени ГВКС, покриващи изискванията на т. 4, от определението, съгласно Националното ръководство за определяне на ГВКС. Отдели и подотдели, представляващи ВКС 4.2.4 на територията на ДГС Търговище: 476.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.2

1. Провеждането на стопанска дейност трябва да се извършва съобразно Правилника за определяне, устройство и стопанисване на горите и териториите със специално предназначение. Планирането и стопанските дейности в ГВКС се съобразяват с поддържане и подобряване на ВКС 4.2.
3. За насажденията с ВКС 4.2.4 са в сила всички мерки, които са посочени за съответните насаждения, посочени във ВКС 3 за типа Крайречни заливни гори, доминирани от бяла върба.

4. В насажденията, формиращи защитната ивица около река Дунав и 100 метровата ивица около р. Русенски лом и притоците ѝ могат да се посочат следните общи препоръки за лесовъдска намеса:

- За намаляване повърхностния воден отток да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии във водосбора с гора;
- При нужда се провеждат залесителни мероприятия с подходящи местни видове за увеличаване лесистостта на водосбора;
- В насаждения с влошени структурни параметри и устойчивост да се планират и прилагат възстановителни мероприятия;
- Подпомага се създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура;
- Пълнотата на насажденията във водосбора да не намалява под 0.5;
- Забрана за използване на голи сечи, освен в интензивните тополови култури, като след сечта е необходимо залесяване на площта в максимално кратки срокове;
- След прекратяване на стопанските дейности се извършва рехабилитация на нарушените терени (напр. извозни горски пътища);

5. Да се осигури запазването на ключови елементи на биоразнообразието – мъртва дървесина, острови на старостта, дървета с хралупи, зони на спокойствие и т.н.

6. Поради опасността от ерозия, трябва да се използват технологични схеми и техника, осигуряващи минимално нарушаване на земната повърхност при извоз на дървесина.

7. След прекратяване на стопанските дейности се извършва рехабилитация на нарушените терени (напр. извозни горски пътища);

8. Препоръчва се провеждане на обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което трябва да го запознае с ограниченията, предизвикани от наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.2

В мониторинга на ВКС 4.2. се включват параметри като здравословно състояние на гората, наличие и интензивност на ерозионните процеси, промени в структурата и състава на насажденията, количество и структура на мъртвата дървесина. Като допълнение се организира мониторинг на параметри, характеризиращи водорегулационните функции на гората, като динамика на лесистостта, ерозионните процеси, степен на повреди по крайречната растителност и др.

За определяне на отклонения в функционалността на тези гори може да се използва мониторинга на водите, извършван от компетентните органи – РИОСВ, басейновите дирекции или водностопанските фирми.

ВКС 4.3 ГОРИ С РЕШАВАЩО ПРОТИВОЕРОЗИОННО ЗНАЧЕНИЕ

В България за ГВКС се приемат всички ЗГГФ, представляващи:

1. ЗГГФ с наклон над 30° (или по-малък, при разположение под обработваеми земи, поляни, гolini, редини, които са с наклон над 10° и дължина по-голяма от 200 м) с площ над 1 ha и пълнота над 0,6;

2. Гори, създадени по технически проекти за борба с ерозията, корекционни, брегозащитни и колматажни горски пояси,

3. Гори, предпазващи населени места или комуникации, разположени на пътя на паднали до момента лавини по данни от Планинската спасителна служба, гори в снегосборна област с наклон между 20°–50°, както и такива разположени под обезлесена снегосборна област с дължина над 200 м. и наклон над 20°;

От ЗГГФ, включени на територията на ДГС Търговище за тази консервационна стойност се покриват определенията по т.1.

1. ЗГГФ с наклон над 30° (или по-малък, при разположение под обработваеми земи, поляни, голини, редии, които са с наклон над 10° и дължина по-голяма от 200 м) с площ над 1 ха и пълнота над 0,6;

Насаждения с наклон над 30°: 20 е, 21 з, 22 2, 39 3, 42 1, д, 45 г, 46 3, 7, в, г, 47 5, 48 б, г, е, ж, 61 г, 74 ж, 76 1, а, 77 1, з, 81 3, 82 2, 83 1, 84 1, 85 4, 5, 6, 86 2, 87 1, ж, 89 10, 4, 5, 7, 9, 91 4, 104 п, 115 4, 5, 221 1, 230 б, 233 в, е, 234 1, з, 237 л, 238 1, 242 г, 243 н, 244 1, а, 249 б, 250 а, в, 251 3, 260 2, 281 п.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.3

1. Стопанисването на гори, представляващи ВКС 4.3. трябва да е съгласно изискванията на ЗГ за горите със специално предназначение и с насока към ограничаване опасността от развитие на ерозионни процеси.

2. Планирането и стопанските дейности в ГВКС се съобразяват с ВКС 4.3. Като общи препоръки за лесовъдска намеса могат да се посочат:

В горите с решаващо противоерозионно значение:

- Да се използват лесовъдски системи, осигуряващи постоянно покритие на горските територии с гора, като пълнотата на насажденията не се намалява под 0.5;
- Да се извеждат навреме отгледните мероприятия, особено в горските култури, за да се осигурят жизнеността и устойчивостта на насажденията;
- Когато пред насаждение от списъка на ГВКС 4.3 са поставени допълнително една или повече цели (напр. курортни гори), лесовъдските мероприятия трябва да постигнат баланс между тях, но като приоритет остава осигуряване на противоерозионната функция;
- Подпомага се създаването и поддържането на смесени насаждения с неравномерна пространствена структура;
- При много стръмни терени (31-45°) не се водят голи сечи и краткосрочно постепенни сечи;
- При каменливи и урвести терени (над 45°) да не се провеждат стопански мероприятия;
- При извеждането на сеч да се използват техника и технологии, с които в минимална степен се нарушава растителната и почвената покривка;
- При нужда се провеждат залесителни мероприятия, като с предимство се използва коренната горскодървесна растителност;

В горите с решаващо значение против формиране на срутища и сипеи:

- Не се допуска извеждането на сечи;
- Провеждат се мероприятия за подпомагане на допълнително настаняване на растителност;

- Преместват се мероприятията за заздравяване устойчивостта в основата на склона при водни течения (включва изграждането на технически съоръжения за формиране на профил на равновесие).

3. Да се определят и картират пътищата и временни складове, които имат нужда от рехабилитация. След провеждането на дърводобива задължително се извършват необходимите възстановителни мероприятия, съобразно нарушенията на терена.

4. Да се разработят планове или правила за рехабилитация на нарушени или други територии, заплашени от ерозия и/или, в които мониторингът показва повишени нива на ерозия.

5. Препоръчва се провеждане на обучение на персонала, участващ в горскостопанските мероприятия, което трябва да го запознае с ограниченията предизвикани от наличието на ВКС и мерките за неговото опазване.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.3

1. Препоръчително е да се осъществят контакти и консултации със специалисти от РИОСВ.

2. За горите с решаващо противоерозионно значение да се извършва два вида мониторинг – краткосрочен и дългосрочен:

- краткосрочен – наличие на прояви на съвременна ерозия (засегната площ). Наблюдение – всяка година;
- дългосрочен – правят се измервания на мощността на почвения профил и мъртвата горска постилка (МГП). Наблюдение – през 10 г.

3. За горите с решаващо значение против формиране на срутища и сипеи се отчита динамиката на следните параметри:

- При формиран сипей се отчита обема на отложените материали;
- Площна динамика на свлачището;
- Площна (обемна) динамика на зоната на разрушаване;

Наблюденията се извършват всяка година.

ВКС 4.4. ГОРИ, КОИТО ПРЕДСТАВЛЯВАТ БАРИЕРА ЗА РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО НА ПОЖАРИ

За ГВКС се приемат всички широколистни гори разположени между иглолистни насаждения, между иглолистни насаждения и населени места, между иглолистни насаждения и земи с различно селскостопанско ползване, имащи ширина на насаждението минимум 100 м. и максимум 250 м. и състав включващ всички широколистни видове без бреза, акация и топови култивари.

За територията на ДГС Търговище въз основа на геобазата данни и теренни проучвания са определени широколистни гори от видове, отговарящи на изискванията за големина на заеманите площи.

Подотделите, съответстващи на тази консервационна стойност са:

18 з, и, к, л, м, н, о, п, **34** б, и, к, **47** л, м, н, **48** д, ж, з, и, к, л, **54** а, в, д, е, ж, **55** а, г, е, **56** а, б, ж, **58** г, м, **64** б, в, **66** б, г, д, е, **67** а, б, в, е, **68** б, в, г, д, е, з, **73** г, е, **74** а, б, д, е, ж, **75** ж, **76** и, **114** б, **115** з, **126** а, **135** к, **219** а, **251** б, **252** р, щ, **269** ж, и, м, **270** б, г, **271** а, б, д, ж, **273** д

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.4

1. Да не се допуска фрагментация на тези гори. Насажденията с отворен склоп или гори в които е воден дърводобив с висока интензивност са по-предразположени към пожари, тъй като създават предпоставки за увеличаване на тревното и храстовото покритие.
2. В посочените насаждения да се запази и поддържа широколистния състав на гората. При стопанисването им да не се допуска понижаване на пълнотата под 0.7 върху цялата площ на ГВКС 4.4. При възобновителните сечи да се използват лесовъдски системи, които подпомагат създаването на групова/мозаечна структура.
3. При липса на насаждения с пожарозащитна функция, да се планира създаването на буферни зони от пожароустойчиви дървесни видове с подходящи схеми на залесяване около пожароопасните зони.
4. Да се разработят планове за борба с пожарите, които включват стандартни оперативни процедури за борба с пожарите и обучение на персонала, съгласно горското законодателство в страната.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.4

При тази ВКС се извършва мониторинг за честотата и площното разпространение на запалванията и пожарите в горскостопанската единица.

ВКС 4.5. ГОРИ С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА СЕЛСКОСТОПАНСКИТЕ ДЕЙНОСТИ (ЗЕМЕДЕЛИЕ, РИБНИ ЗАПАСИ) И ЗА ЗАЩИТАТА НА ИНФРАСТРУКТУРНИТЕ ОБЕКТИ

Всички гори с критично въздействие върху горските функции, от които зависят земеделието, състоянието на рибните запаси, защитата на инженерни съоръжения са ГВКС, когато представляват:

1. **Ивично разположени гори, в съседство с обработваеми земи, създадени или функциониращи като полезащитни горски пояси, когато широчината на горската ивица не е по-голяма от 100 м;**
2. **Крайречни гори доминирани от различни представители на род *Salix* по брега на река Дунав и нейните острови, заливани при високи водни стоежи на реката, както и по бреговете на реките Марица, Тунджа, Места, Струма, Арда, Лом, Цибрица, Огоста, Скът, Искър, Янтра, Вит, Съзлийка, Стряма, Осъм, Русенски Лом, Камчия, Велека, Резовска (Българския бряг).**
3. **Гори създадени за защита на инженерни съоръжения.**

За територията на ДГС Търговище са идентифицирани гори, които отговарят на определението за ВКС 4.5.3, свързани със защита на инженерни съоръжения.

За територията на ДГС/ДЛС са идентифицирани гори, които отговарят на определението за ВКС 4.5, свързани със защита на инженерни съоръжения.

Таблица 4. Списък на отдели и подотдели, представляващи ВКС 4.5

Гори отговарящи на определението за ВКС 4.5.	Отдели и подотдели
Точка 3. Защитна ивица край път	19 ”Г”, “Д”, “Е”, “Ж”; 43 ”а”, 46 ”а”, “Б”, “Е”, “Ж”, “1”, “2”, “3”, “7”, “8”; 47 ”а”, “Б”, “В”, “Г”, “Д”, “Е”, “Ж”, “1”, “2”, “3”, “5”, “7”; 48 ”а”, “Б”, “Г”, “Е”, “1”, “2”; 49 ”а”, “Х”, “Ш”, “Щ”, “а1”, “1”, “6”; 57 ”д”, “Е”; 74 ”и”; 76 ”д”, “Ж”, “И”, “4”; 77 ”ж”, “2”; 84 ”2”
Точка 3. Защитна ивица край ж.п. линия София- Варна	167 ”4”, 179 ”в”, „д”, „е”, „ж”, „и”, „к”, „л”, „м”, „н”, „о”, „4”; 182 ”и”, „л”, „м”, „н”, „о”, „п”, „р”, „с”; 183 ”з”, „и”, „4”

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ НА ВКС 4.5

За горите, създадени или функциониращи като полезащитни горски пояси, с най-добър ефект в практиката се утвърждава ажурният (продухваем) тип полезащитен пояс. Би следвало стопанисването да е насочено към оформянето и подържането именно на такъв тип пояси, чрез формиране на дървесен (горен) етаж и храстов (долен) етаж, като ажурността по цялата височина е не по-малка от 50% при равномерно разположение по дължина.

Препоръчва се в горите за защита на инженерни съоръжения отгледните сечи се водят с умерена интензивност. Възобновителните мероприятия трябва да осигурят плавен преход между старото и новото поколение гора, при което да не се намаляват съществено защитните функции. Това изисква прилагане на сечи с дълъг възобновителен период.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 4.5

След провеждане на лесовъдски мероприятия е необходимо да се следи за изменения във състоянието и изпълнението на функции на гората като защитен фактор.

**ВКС 5. ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ, С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ
ОСНОВНИТЕ НУЖДИ НА МЕСТНОТО НАСЕЛЕНИЕ (ПОМИНЪК,
ПРЕПИТАНИЕ, БИТОВИ НУЖДИ, ЗДРАВЕ)**

Тази ВКС се различава от биологичните и екологични стойности по участието на местните общности в ползването и управлението на гората. При определянето и трябва да се оцени потенциалната зависимост на местното население от ресурсите, които им дава гората.

Една гора може да има статут на гора с ВКС, ако местните общности получават от нея жизненоважни горива, храни, фураж, лекарства, или материали за строителството, без да имат леснодостъпни алтернативи за тяхното набавяне. В такива случаи високата консервационна стойност изрично се определя като една или повече от тези основни потребности. Ако хората от някоя общност получават приходите си единствено от дадена гора и нямат алтернативен източник на доходи, то тази гора има ВКС.

Съгласно националното ръководство за определяне на ГВКС, в България следните ресурси могат да характеризират ВКС 5, според нивото на зависимост на местното население от тях, наличието на лесно достъпни заместители и взаимодействието с други ВКС:

- Дърва за огрев и битови нужди
- Паша и фураж – сено и листна маса
- Гъби
- Други недървесни продукти – лечебни растения, горски плодове, охлюви, продукти от лов и други (недървесни горски продукти, с които може да се търгува, включително уловени животни, смоли, плодове, и т.н.)
- Водоснабдяване (вода за пиене и за всекидневни нужди – виж ВКС 4.1)

Икономическото значение на горите на територията на ДГС Търговище е преди всичко като източник на дърва за огрев и много по-малко за източник на строителна дървесина. В района се добиват основно дърва за горене и технологична дървесина за производство на плочи от дървесни частици и целулоза. Добивът на трупи за бичене е незначителна част от масата на дървесината.

Значителна част от местното население в селищата, попадащи на територията на ДГС Търговище, използва дърва за огрев за отопление и битови нужди. Производството на дървесина от държавните гори е основен източник за снабдяване на населението с този ресурс. Цената на дървата за населението е преференциална, по-ниска от пазарните цени на дървесината за промишлеността. В кметствата се изготвят списъци за нуждите от дърва за огрев и строителен материал, които се съгласуват с ДГС Търговище.

По-малка част от добива за задоволяване потребностите на местното население се осъществява и индивидуално по тарифа на корен, като представител на ДГС Търговище разрешава и контролира добива и извозването на дървата. От страна на местното население няма оплаквания по отношение на предоставяните количества на дърва за огрев и цената на дървения материал.

Местното население не е ограничено и отделно от ползването на дърва за огрев, свободно ползва и различни видове странични горски продукти за собствени нужди или за допълнителни доходи. В горските територии в обхвата на ДГС Търговище събирането и изкупуването на НДГП не представлява основен поминък за местното население или за бизнеса, но има традиции и е доста развито в сравнения с повечето стопанства в региона и страната.

Издаването на разрешителните за паша става съгласно съгласуван с кметствата годишен План за паша. Той се изготвя на база получения брой животни, които местното население заявява, че желае да пашува в горски територии на ДГС Търговище.

От гледна точка на ловните дейности, те се извършват съгласно одобрен Ловоустройствен проект. Дивечовият състав на територията на стопанството е разнообразен, обхващащ видовете: благородният елен, сърна, дива свиня. От дребния дивеч се срещат заек, язовец, фазан, яребица. От хищниците се срещат вълк, чакал, лисица. Ихтиофауната е представена с шаран, сом, каракуда, шука, кефал, червеноперка, толстолоб. Във връзка с ловните дейности ловните дружинки са в преки взаимоотношения с ДГС Търговище. При извършване на горскостопански дейности в излетните дни за лов, служителите на ДГС Търговище уведомяват председателите на съответните дружинки за да се съгласуват дейностите и не пречат една на друга.

Добрата инфраструктура, развитите земеделие, промишленост и търговия в района, не могат да се смятат за пример за зависимост на населението от дадени горски територии и безалтернативност в приходите на домакинствата на територията на ДГС Търговище. Това се потвърждава и от проведените консултации с община Търговище. Данните от консултациите с местни представители и кметствата на селата показват също, че местното население не е безалтернативно по отношение ползванията и приходите от горите и поради това може да се смята, че ВКС 5 не се проявява на територията на ДГС Търговище, съгласно изискванията на националното ръководство за определяне, управление и мониторинг на гори с висока консервационна стойност.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ И МОНИТОРИНГ НА РЕСУРСИТЕ, СВЪРЗАНИ С ВКС 5

Като общи препоръки за управлението на горите в ДГС Търговище с цел съхраняване на социалната им значимост може да се каже:

- Най-уязвима група по отношение гарантирането на дървата за огрев са жителите в селата. ДГС трябва да предвижда възможности за задоволяване на нуждите на домакинствата, които средно за страната са определен на около 8 м³ дърва на домакинство за отоплителен сезон;
- Да продължат да се ползват и да се развиват възможностите за допълнителни приходи от събиране на такси по съответните тарифи за ползване на недървесни горски продукти и извършване на туристически дейности в горските територии, като това се планира въз основа на програма за ползване базирана на инвентаризация на всички горски ресурси и норми за устойчивото им ползване и възпроизводство;
- Да не се извършват залесявания с не-типични и не-местни видове;
- Мероприятията да се планират и обхващат цялата територия на горскостопанските единици;
- Да се актуализира Горскостопанският план на стопанството, отчитайки действителното състояние на насажденията, както и да не се превишават по обем и интензивност ползванията определени в същия Горскостопански план.

Високото социално значение и ключово място на горските ресурси в района на ДГС Търговище не бива да се пренебрегват при дейностите по управлението на горите.

Недопустимо е преексплоатиране на ресурсите, което в бъдеще би могло да доведе до сериозни социални конфликти.

Проблеми биха възникнали също, ако в следствие неправилна търговска политика се намалят количествата дърва за огрев и дървен материал, отделяни за задоволяване на нуждите на местното население. Проблем би възникнал и в случай на повишаване на цената на дървата за огрев и дървения материал в резултат на необходимост от доставянето му от други региони. Не особено доброто социално-икономическо положение на населението не би позволило на местните хора да заплащат по-висока цена.

ВКС 6. ГОРСКИ ТЕРИТОРИИ, С РЕШАВАЩО ЗНАЧЕНИЕ ЗА СЪХРАНЯВАНЕ КУЛТУРНИ ЦЕННОСТИ И ТРАДИЦИИ, РЕЛИГИОЗНА И ЕТНИЧЕСКА ИДЕНТИЧНОСТ

Една гора може да се обяви за ГВКС, ако притежава или осигурява стойности, без които местната общност би претърпяла драстична промяна в културата, или за които общността няма алтернатива. Съгласно нормативната уредба в страната около 40 000 обекта на културно-историческото наследство в България имат статут на паметник на културата. Част от тях попадат в гори или са тясно свързани с горски територии.

Такива ГВКС в България, съдържащи ВКС 6, са всички:

- 1. Гори и земи от горския фонд попадащи в 500 м ивица около манастирите;**

2. Гори или земи от горския фонд попадащи в 100 м ивица около параклиси, оброчища, аязма, текета, определени по приложения списък в *Приложение 6* и при консултации с местните хора;
3. Гори или земи от горския фонд попадащи в границите на паметниците на културата или в техните охранителни зони, определени по реда на Закона за Паметниците на Културата (ЗПК);
4. Гори или земи от горския фонд попадащи в ивица от 100 м около територии, традиционно свързани с провеждането в тях на събори, надпявания и други мероприятия, носещи стойност за съхраняване на културното наследство и националните традиции посочени в приложения списък по *Приложение 6*.

На територията на ДГС Търговище са установени горски територии, отговарящи на изискванията на т. 2 и т.4 в определението по ВКС 6 към националното ръководство за определяне на ГВКС.

- Лесопарк „Младост” - отд. 41, 43, 44, 45, 46, 51. В непосредствена близост до гр.Търговище. Често посещаван от туристи с цел отдих и рекреация.
- Ранновизантийска и средновековна крепост „Мисионис” (Крумово кале) – разположен в Лесопарк”Младост”. Разкопките на обекта продължават.
- Ежегоден събор в м. ”Баба Конду” с. Братово – вековна кория в отд. 94е, обявена за Защитена местност. Мястото е обявено за свято от мюсюлманското население и ежегодно се провеждат събори, курбани и религиозни обреди. Чества се през месец юли.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ

Да не се планират и провеждат мероприятия, които водят до промяна на ландшафта, облика на местностите и понижаване стойностите на гората като ВКС 6 (напр. голи сечи, реконструкции, краткосрочно-постепенни сечи, възобновителни сечи с голяма интензивност).

Особено внимание трябва да се обърне на запазване и по възможност подобряване на естетическите и защитни функции на гората (запазване на мъртви стоящи и лежащи дървета, живи единични и групи дървета с интересни екстериорни качества, дървета с хралупи, стари дървета).

През туристическите сезони и периодите на провеждане на традиционните събори, панаири или културни, исторически, религиозни мероприятия на местното население, в отделите на провеждането им да не се извършват дърводобивни, извозни и други горскостопански дейности, нарушаващи духа и спокойното протичане на мероприятията.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ НА ВКС 6

През 5 години да се извършва консултация с местната власт, населението, културните и туристически организации за проверка дали определените ГВКС запазват значимостта си съгласно определението за ВКС 6, както и за поява и описване на нови ГВКС на територията на ДЛС.

Ежегодно да се извършва контрол по дейностите предвидени в Горскостопанския план и съобразени с препоръките и указанията за стопанисване на определените ВКС 6.

Мониторингът да се провежда чрез документална проверка и снимков материал.

ПРИЛОЖЕНИЕ

В 33 от Директивата за опазване на птиците в попадат следните отдели и подотдели: 4 *1, 196 а, 206 д е, 207 г, 208 л, 220 а г д ж, 221 1 а в г д е, 228 а б, 229 1 2 3 4 а в д, 233 б, 234 а б в, 237 1 а в, 242 а б, 251 *1 *2 *3 б в е.

В 33 от Директивата за опазване на местообитанията попадат следните отдели и подотдели: 18 *1, *2, *3, з, и, к, л, м, н, о, п, 34 1, 4, 5, а, б, и, к, 39 2, 3, 4, к, л, м, о, 40 1, 2, 3, 4, б, в, г, е, ж, з, и, 41 1, 2, а, б, в, г, д, 42 1, а, б, в, г, д, е, 43 1, 2, 3, 4, 5, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 44 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, е, 45 1, 2, 3, 4, 5, а, б, в, г, д, 46 1, 3, 4, 5, б, 7, 8, а, б, в, г, д, ж, 47 5, б, 8, 9, а, в, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, 48 б, г, д, ж, з, и, к, л, 49 2, 3, 5, б, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, р, с, т, у, ф, ч, ю, я, 50 1, 10, 2, 3, 4, 5, б, 7, 8, 9, а, в, г, д, ж, 51 1, 2, 3, 4, 5, а, в, г, 52 1, б, г, ж, з, 53 а, б, в, д, 54 1, а, в, д, е, ж, и, 55 1, а, б, в, г, е, ж, 56 а, б, ж, 57 1, б, в, г, 58 4, г, е, ж, з, и, к, м, н, 59 1, 4, 5, б, 7, 8, 9, е, ж, з, к, м, н, р, с, у, 60 1, 2, 3, 4, 5, б, б, г, д, е, ж, и, к, н, 61 1, а, г, 62 1, 2, а, б, в, г, е, ж, 63 б, в, ж, з, и, 64 1, 2, 4, 5, б, а, б, в, ж, и, 65 1, 3, а, б, в, 66 б, г, д, е, 67 1, 2, 3, 4, 5, б, а, б, в, е, ж, з, 68 б, в, г, д, е, ж, з, 81 3, з, 213 1, 2, 3, 4, 5, б, 7, 8, 9, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, л, м, 219 а, б, в, г, 220 1, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, 221 1, а, б, в, г, д, е, 222 1, а, б, г, д, е, ж, 223 1, в, г, 224 ж, 226 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, 227 1, а, б, в, 228 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, 229 5, б, 7, д, е, ж, л, м, 230 1, а, б, в, д, ж, з, 231 1, 2, 3, 4, а, в, г, д, е, ж, з, 232 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 233 1, 2, 3, а, б, в, е, ж, з, и, к, л, м, н, 234 1, а, б, в, д, е, ж, з, и, к, 235 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, з, 236 б, г, е, ж, з, 237 1, 2, 3, а, б, в, д, з, и, л, 238 1, 2, 3, 4, 5, а, б, г, д, ж, 239 1, г, д, ж, з, и, 240 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 241 1, 2, а, б, в, г, е, з, и, 242 1, 2, 3, а, б, в, г, д, 243 1, а, б, в, г, е, ж, з, к, л, м, н, 244 1, 2, а, б, в, г, д, 245 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, к, л, м, н, о, п, р, 246 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 247 1, а, б, в, г, д, е, ж, з, 248 1, 2, б, в, г, д, е, ж, 249 1, 2, а, б, в, г, д, 250 1, 2, 4, а, в, г, е, ж, з, и, к, л, 251 1, 2, 3, 4, 5, в, г, е, з, и, к, л, 252 *10, *11, *12, *13, *14, *15, *2, *3, *7, *8, *9, 1, 2, 3, 4, д, е, ж, к, л, м, н, о, п, р, с, х, ц, ч, ш, щ, ю, 253 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 254 1, 2, г, е, ж, з, к, 255 а, б, в, д, е, ж, и, 256 1, 2, 3, 4, 5, б, а, б, в, г, д, е, ж, з, 257 1, 3, 4, 5, б, 7, а, б, в, г, е, ж, 258 1, 2, 3, 4, 5, б, а, б, в, г, д, 259 1, а, б, в, г, д, е, 260 1, 2, 3, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, н, о, п, р, 261 1, 2, 3, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 262 1, 2, а, б, в, д, е, ж, з, 263 1, 2, 3, 4, 5, б, а, б, в, г, д, е, ж, 264 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, 265 а, 269 1, 2, а, ж, з, и, м, н, 270 1, 10, 11, 12, 13, 14, 2, 3, 4, 5, б, 7, 9, а, б, в, г, д, е, ж, 271 1, 2, 3, 4, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, 272 а, б, в, г, д, е, ж, з, к, 273 7, 8, 9, д, ж, з, и, к, л, м, 274 1, 2, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, 275 1, 2, а, б, в, г, д, 276 1, а, б, в, г, д, 277 1, 2, 3, а, б, в, г, д, 278 3, а, б, в, г, д, е, ж, 279 1, 2, 3, 4, 5, б, 7, 8, а, б, в, г, д, е, ж, з, и, к, л, м, 2200 о.

В 3М попадат следните отдели и подотдели: 9 ж, 13 б, у, ф, х, 15 а, в, г, 17 а, р, 23 е, ж, н, п, р, с, т, у, ф, 24 е, 43 з, 70 а1, ф1, 71 ж, 82 б, 83 б, 84 г, д, 86 в, 100 ж, з, и, 109 ж, з, 159 г, д, ж, 167 к, 168 в, 175 ж, 179 с, т, 185 к, 200 л, н, 202 г, е, ж, 252 щ, ю, 260 п, р, 280 г, д, 281 д, и, к, м, о.